

amsterdam
ZUID
AS, samen tot
een fijne buurt

Groenplan Verdi

22 november 2021

Colofon

Opdrachtgever

Gemeente Amsterdam, Zuidas

Auteur

Directie Zuidas

Kim Kool

Senior ontwerper openbare ruimte
(tijdelijke vervanging: Anne Nieuwenhuis en Carlijn Klomp)

Gregor van Lit
Jeroen Müller

Senior stedenbouwkundig ontwerper
Assistent ontwerper openbare ruimte

Mai van der Heide
Marjes ter Schegget
Kati Dijk

Projectmanager
Assistent projectmanager
Omgevingsmanager
(tijdelijke vervanging: Stephanie Lubbers)

Inhoudsopgave

1.	Introductie	4
2.	Aanleiding en achtergrond	5
2.1	Aanleiding	5
2.2	Participatie	5
3.	Huidige situatie	6
3.1	Onderzoeken	6
3.2	Beleidsstructuren voor groen	6
3.3	Karakteristieken per deelgebied	7
3.4	Landschappelijke kwaliteit	7
3.5	Fysieke ondergrond	8
4.	Visie op vergroenen	10
4.1	Vergroenen van de noord-zuid verbindingen	10
4.2	Vergroenen van de oost-west verbindingen	10
4.3	Vergroenen van de bebouwde omgeving	12
4.4	Vergroenen van de koppen van de Nieuwe Meer	12
5.	Aanpak: Hoe maken we het groen?	14
5.1	Verbeteren van het gebruik van het groen voor de mens	14
5.2	Verbeteren van het groen voor het klimaat	16
5.3	Verbeteren van het groen voor de biodiversiteit	18
5.4	Groenopgaven	20
5.5	Planning	25
6.	Vervolg	26
6.1	Uitvoering	26
6.2	Beheer	26
6.3	Participatie	27
7.	Bijlagen	28
6.1	Beleids groenstructuren	28
6.2	Inmeting beplanting	29
6.3	Bomenkaart	30
6.4	Maaiveldhoogtes	31

1. Introductie

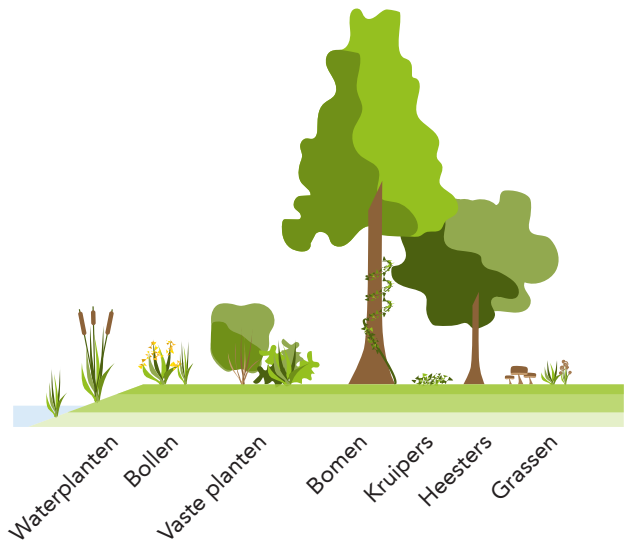
Verdi is het gebied gelegen tussen het Olympisch Stadion en het Amsterdamse Bos. Aan de oost- en westzijde zijn de Amstelveenseweg en de Nieuwe Meer/Schinkel de grens. Tot op heden werd het gebied als een rand van de stad beschouwd. Het is een gebied met veel (sport)voorzieningen, groen, water, haventjes en een aantal kantoren. De metro, tram en bussen stoppen bijna voor de deur en station Zuid ligt, net als Schiphol, op steenworpafstand van het gebied. Kortom een mooi gebied om te wonen, recreëren en werken. De ambitie van gemeente Amsterdam is om dit gebied verder te ontwikkelen en onderdeel te maken van de groeiende stad. In juli 2019 is de Projectnota Verdi vastgesteld. Bij de herontwikkeling van dit deelgebied van Zuidas wordt ingezet op verbinden, verdichten en vergroenen. In dit Groenplan wordt specifiek ingegaan op wat vergroenen in Verdi inhoudt.

In februari 2018 is het Plan voor een Groene Zuidas vastgesteld. Hierin is opgenomen dat de gemeente voor Zuidas een groene identiteit ambiëert waar kwalitatief groen de boventoon voert. Dit betekent duurzaam groen met een lange levensduur en groen met een hoge diversiteit in soorten beplanting (figuur 1). Hierbij gaat het niet alleen om bomen, maar juist ook om heesters, klimplanten, oeverbeplanting, water, ruigte, kruidachtige en bloemrijke beplanting, grassen, vaste planten en bollen. Deze diversiteit aan groen komt vervolgens in allerlei ruimtelijke verschijningsvormen (figuur 2) voor, zoals pleinen, pocketparkjes, daken, gevels, oevers, binnentuinen etc.

De stad is een plek waar mens, plant én dier samenleven. Het groen vormt daar een belangrijke bouwsteen voor. Iedere plek (plein, dak, straat etc.) vormt een stadsbiotoop met specifieke omstandigheden die voorwaarden voor leven herbergen. Voor de mens gaat het om verschillende vormen van gebruik, voor planten om groeiplaatsomstandigheden en voor dieren om schuil-, nest en voedselgelegenheid. Die specifieke omstandigheden kunnen gemaakt worden door groen en water te integreren in het ontwerp van de openbare ruimte en het bebouwde gebied.

Leeswijzer:

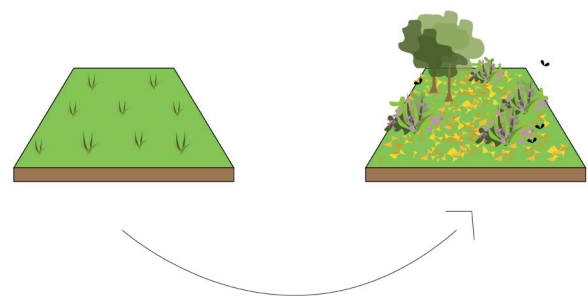
Als eerste zal de aanleiding en de achtergrond van dit Groenplan toegelicht worden. Hierbij wordt ook de bestaande situatie in Verdi besproken. Vervolgens wordt de visie op vergroenen toegelicht en wordt ingegaan op de belangrijkste uitgangspunten. In hoofdstuk 4 wordt de aanpak besproken. Hierbij worden de verschillende soorten groenprojecten gepresenteerd. Vervolgens biedt hoofdstuk 5 inzicht in het vervolg. Hier wordt onder meer ingegaan op de uitvoering en beheer. Het plan sluit af met de planning en participatie.

Figuur 1. Hoge diversiteit in soorten beplanting

Figuur 2. Groen in verschillende verschijningsvormen zoals daktuinen, parken en oevers

Figuur 3. Een voorbeeld van vergroenen: van simpele grasstrook naar groenstrook met diverse beplanting

2. Aanleiding

2.1 Aanleiding

Bij de planvorming van Verdi zetten we naast verdichten en verbinden in op vergroenen. Tijdens verschillende gesprekken in het participatietraject voor de project- en investeringsnota werden door de omgeving vragen gesteld over vergroenen: bij verdichten en verbinden kunnen we ons iets voorstellen, maar wat is vergroenen precies? Is dat het toevoegen van groen? Het gebied is al groen dus hoe ga je het groener maken? En hoeveel vierkante meter groen gaan jullie eigenlijk maken?

Dit Groenplan is bedoeld om deze vragen te beantwoorden en het vergroenen in Verdi concreter te maken. Daarnaast zijn we als gemeente niet de enige partij in het gebied. Er zijn verschillende bestaande partijen die we ook willen verleiden om te vergroenen.

Het Groenplan heeft drie functies.

- Het biedt kaders voor het toekomstig ontwerp van de openbare ruimte;
- Het zal dienen als een leidraad richting de ontwikkelaars en bestaande partijen met betrekking tot het vergroenen van hun kavels;
- Het document zal dienen om de omgeving te informeren over- en te betrekken bij de plannen voor groen in Verdi.

Naast het uitgebreide Groenplan is er een flyer opgesteld waarin de belangrijkste elementen uit dit document zijn samengevat.

In 2018 en 2019 is al veel opgehaald uit de omgeving door middel van verschillende participatiesessies. Ook zijn er een aantal onderzoeken uitgevoerd op het gebied van groen en water. Naast de specifieke onderzoeken voor Verdi is er ook geldend beleid voor groen en water in Amsterdam. Deze input, onderzoeken en beleidsdocumenten vormen de basis voor dit Groenplan.

2.2 Participatie

Vanaf april 2018 zijn we met de omgeving in gesprek over de toekomst van Verdi. Eén van de belangrijkste thema's die telkens ter sprake komt, is het belang van groen. De groene uitstraling van het gebied wordt erg gewaardeerd en men wil dit graag behouden en waar mogelijk versterken. Bij het uitwerken van de plannen voor Verdi is de betrokkenheid van de omgeving erg belangrijk. Dit geldt natuurlijk ook voor het uitwerken van de plannen voor het groen. In dit document wordt ingegaan op wat we tot nu toe aan wensen en aandachtspunten hebben opgehaald ten aanzien van groen in Verdi, hoe deze een plek krijgen in de vergroening en hoe we de omgeving betrekken bij verdere uitwerking van plannen voor groen.

Vanuit de omgeving kwamen de volgende wensen en aandachtspunten voor wat betreft groen in Verdi het vaakst naar voren:

- Het groen in Verdi behouden, versterken en uitbreiden;
- Behoud en versterk de verscheidenheid aan planten en dieren;
- Behoud en versterk het ruige groen karakter en de ongerepte natuur;
- Behoud en versterk de verbinding van groen op de grotere schaal (Amsterdamse Bos, Nieuwe Meer);
- Aandacht voor beheer van het bestaande en nieuwe groen;
- Groen om in te spelen en sporten voor jong en oud; Groen inzetten om overlast en verloedering tegen te gaan;
- Waterhuishouding in het gebied op orde;
- Schoon zwemwater;
- Een stem van bewoners en omgeving bij de invulling van toekomstig groen.

Dan zijn er ook twee onderwerpen gerelateerd aan het groen waarbij de meningen uiteen lopen:

- Behoud Verdi als verborgen parel versus maak Verdi toegankelijk voor iedereen. Een deel van de betrokkenen ziet niets in het toegankelijk maken van het havengebied. Er is vrees voor meer hinder en zwerfvuil. Een ander deel vindt dat Verdi wel toegankelijk mag worden, zolang de balans tussen rust en drukte goed blijft. Ook zijn er betrokkenen die openstaan voor het toevoegen van voorzieningen: recreatieplekken aan het water, strandtentjes waar je (betaalbaar) kunt eten en drinken;
- Behoud flora en fauna in het Elzenbos, in combinatie met het belang om te kunnen genieten van dit natuurgebied. De meningen zijn verdeeld over de vraag of het Elzenbos gesloten moet blijven of mag worden opengesteld.

Naast bovengenoemde wensen die spelen op het gebied van groen in Verdi, zijn gedurende het participatietraject van de afgelopen jaren ook specifieke ideeën en wensen voor groen ingebracht door betrokkenen. Veel van deze ideeën zijn al verwerkt in de investeringsbesluiten deelplan 1 en 2.

- Sportas vergroenen;
- Verticaal groen op gebouwen en als geluidsscherm langs de A10;
- Natuurvriendelijke oevers;
- Museumtramlijn als onderdeel van vergroening;
- Groen talud Zuidasdok;
- Gebruiksgroen aan de Jachthavenweg;
- Groen dat zorgt voor voedsel, zoals plukbomen of buurttuin (strook bij Arsenal, langs IJbaanpad);
- Meer groene plekken om te spelen, sporten en ontmoeten;
- Strook langs Boeierspad vergroenen;
- Verbinding Damloperspad herstellen;
- Kop Boeierspad strandje of zwemsteiger.

3. Huidige situatie

3.1 Onderzoeken

Ten behoeve van de ontwikkeling van Verdi zijn diverse onderzoeken uitgevoerd op het gebied van groen en water:

- Risico's en kansen natuur bij ontwikkeling Verdi, Zuidas Amsterdam: Toetsing in het kader van de Wet natuurbescherming;
- Bomen Effect Analyse, Deelgebied Verdi, fase 1;
- Quickscan bomen Deelgebied Verdi (noordwestelijke- en zuidelijke kwadranten), Zuidas Amsterdam;
- Quickscan water MER gebied Verdi;
- Natuur in Verdi;
- Rapport Waterdocument MER-gebied Verdi, Waterstudie deelgebied Verdi te Zuidas Amsterdam;
- Nader onderzoek MER Verdi Amsterdam, Soortgericht onderzoek in het kader van de Wet natuurbescherming;
- Milieueffectrapportage;
- Technische schouw groenvlakken Verdi (inmeten en inspecteren).

3.2 Beleidsstructuren voor groen

Binnen Verdi zijn op dit moment drie verschillende (stedelijke) beleidsstructuren voor groen te onderscheiden (zie bijlage 1. op pagina 35):

- Hoofdgroenstructuur (HGS), die bestaat uit een aantal bomenclusters aan de westkant van Verdi zoals het Elzenbosje en het groen langs het Damloperspad (corridor), op de kop van het Jollenpad en het Tjotterspad en het groen ten zuiden van het Boeierspad. Ook het groen aan de noordkant van de A10, dus het groen dat de sportvelden en woonbootgebieden omringd, behoort tot de HGS, waarbij de Jachthavenweg/IJsbaanpad dient als corridor.
- De ecologische hoofdstructuur bestaat uit een aantal lijnen in Verdi: het Elzenbosje, het Damloperspad en het talud ten zuiden van de A10, de spoorbaandijk: een zone met schrale vegetatie op een zandig talud, dat zijn kwaliteit ontleent aan het feit dat het gebied niet wordt betreden. Tot slot valt ook het historische Jaagpad langs de Schinkel die via de Nieuwe Meersluis overgaat in de Jachthavenweg en het IJsbaanpad onder de ecologische hoofdstructuur: het gaat om boombeplanting, struweel en rietkragen.
- Ook de hoofdbomenstructuur heeft een aantal lijnen door Verdi lopen: de bomenrijen langs het IJsbaanpad, langs de Jachthavenweg tot aan de A10 en de Platanen langs de Amstelveenseweg.

Wat valt op in deze verschillende structuren

Hoewel de verschillende groenstructuren elkaar deels overlappen vormen de onderdelen geen aangesloten geheel maar eerder geïsoleerde eenheden: de Hoofdgroenstructuur lijkt een grote groene zone, ten noorden van de A10, maar dit is een versnipperde

structuur die wordt opgedeeld door de sportvelden en bijbehorende gebouwen. Ook ten zuiden van de A10 gaat het om geïsoleerde/versnipperde eenheden groen. De ecologische hoofdstructuur bestaat uit opgeknipte zones/lijnen die elkaar niet raken, ze zijn niet doorgaand maar worden afgesneden door de barrièrewerking van de A10. Hetzelfde geldt voor de hoofdbomenstructuur in Verdi.

Bovenstaande onderzoeken (3.1) en de bevindingen die hieruit voortkwamen zijn verwerkt in dit Groenplan en worden ook meegenomen in de verdere uitwerking van de groenmaatregelen. Dit geldt ook voor het bestaande beleid ten aanzien van groen, zoals bovenstaande beleidsstructuren, Visie Zuidas en de Groenvisie 2020-2050.

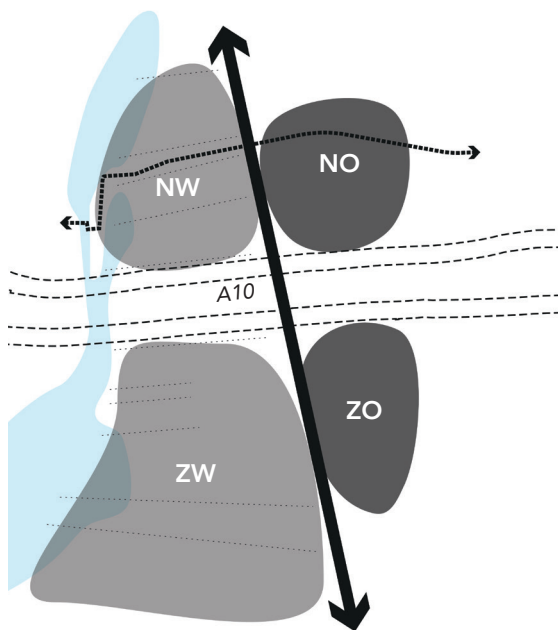
3.3 Karakteristieken per deelgebied

Het gebied Verdi is de afgelopen honderd jaar getransformeerd en gegroeid naar een schakel tussen landschap en stad. Tot de ontwikkeling van het AUP (Algemeen Uitbreidings Plan, 1935) was het onderdeel van het slagenlandschap, een niet ingepolderd veenlandschap. Het gebied werd als onderdeel van alle ontwikkelingen in de loop der tijd in noord-zuid richting doorkruist door de tramlijn en de Jachthavenweg. Het Piet Kranenbergpad, en in het verlengde daarvan de Jachthavenweg, is dan ook de belangrijkste grens én verbinder van de gebieden. De oostkant is stedelijk en heeft een hoge bebouwingsdichtheid, het water is gekanaliseerd (gracht/singel), de oevers zijn strak, de beplanting is meer cultureel (ontworpen) en de bebouwing heeft een grote maat en schaal (publieke functies, sport, kantoren en bedrijven). De westkant van Verdi is bos- en waterrijk en heeft kleinschalige bebouwing, veel groen en natuurlijke en wildere beplanting. In oost-west richting wordt Verdi doorkruist door het IJsbaanpad en de A10. Verdi is hierdoor opgedeeld in vier gebieden met elk met hun eigen karakteristieken (zie figuur 4):

- **Noordoost:** Het Rijksmonumentale Burgerweeshuis (Aldo van Eyck) en Tripolis met het glooiende landschap zijn in het noordoosten bepalend. Sport is in het karakter verweven door de Sporthallen Zuid. Verder zijn de Van Detschool en diverse maatschappelijke voorzieningen aan het IJsbaanpad gehuisvest.
- **Noordwest:** Het gebied ten noordwesten van de A10 heeft een sportkarakter, dat is begonnen met de bouw van het stadion voor de Olympische Spelen van 1928 en de aanleg van een openluchtwembad en ijsbaan. Tegenwoordig bevinden zich hier tennisbanen, voetbalvelden en een sintelbaan. Ook liggen hier twee woonbootgebieden aan vast, waarvan de bewoners aan de oever van de Schinkel wonen.
- **Zuidoost:** Het gebied ten zuidoosten van de A10 wordt gekenmerkt door de bijzondere architectuur van Infinity (ook wel de 'schoen' genoemd). In dit

gebied bevinden zich diverse kantoren, bedrijven en het Pompstation Waternet Amstelveenseweg. Dit stuk heeft een weinig publiek karakter en identiteit.

- **Zuidwest:** Het gebied ten zuidwesten van de A10 wordt gevormd door een bos- en waterrijk karakter. Hier liggen watersportverenigingen en is er diverse bedrijvigheid verbonden aan de watersport en (recreatieve) scheepvaart. Het Jachthavengebied ligt achter vier kantoorpanden aan de Jachthavenweg grotendeels verscholen waardoor vergezichten over de Nieuwe Meer belemmerd worden.

Figuur 4. Schema: Verdi in vier deelgebieden

3.4 Landschappelijke kwaliteit

De identiteit van het gebied verschilt dus per deelgebied. Naast de verschillen in karakteristieken is Verdi ook opgedeeld in verschillende typen groen. Dit zijn de bouwstenen die zorgen voor de landschappelijke kwaliteit en specifiek het groene karakter van het gebied (zie figuur 5).

Bos- en waterrijk groen

Het oude slagenlandschap is (van bovenaf) nog steeds zichtbaar in de huidige groenstructuur. Vanaf de Nieuwe Meer en Schinkel steken 'groene voegen' het gebied in. De identiteit van dit groen bestaat uit watergerelateerde vegetatie, met het grondwater dicht onder het maaiveld. Qua type beplanting zijn de groene voegen robuust en eenduidig: bosplantsoen, heesters, (ruig) gras, riet en boombeplanting met vooral inheemse soorten met water minnende soorten zoals de Wilg, Els en Berk. Deze beplanting heeft zowel betekenis op buurtniveau als ook voor de grotere groen- en ecologische structuur van de stad. De groene voegen zijn weliswaar beeldbepalend en

robuust qua type groen, ze zijn tegelijkertijd kwetsbaar in maat en schaal. Het gaat soms om hele dunne flinters groen en niet aaneengesloten stukken groen en/of oevers. Bovendien houden de groene voegen bij het Piet Kranenbergpad/de Jachthavenweg op; ze trekken vanaf het water niet verder Verdi in. Dit type groen komt alleen voor in het westelijke deel en hoort meer bij het landschap dan bij de stad.

Cultuurlijk groen

Een heel andere identiteit heeft het groen aan de oostkant van Verdi. Door de bebouwingsdichtheid is hier relatief minder groen dan in het westelijk deel. Bovendien heeft de vegetatie geen ruimtelijke relatie met water; er zijn hier geen oevers. Het groen dat hier voorkomt heeft een cultureel karakter, een 'door mensenhanden gemaakt' landschap dat past bij de architectuur van de bebouwing. Een beeldbepalend voorbeeld hiervan is het glooiende maaiveld tussen het burgerweeshuis en Tripolis.

Qua type beplanting gaat het om verschillende soorten grote bomen (1e grootte) in plantvakken met bodembedekkers, struikrozen, hagen, heesters en gras als onderbeplanting (zie bijlage 2). Het gaat ook om bomen in verharding zoals langs het Skûtsjespad, of met een haag, zoals langs het Pramenpad. Langs het Burgerweeshuispad staan de bomen in plantvakken. Wat opvalt is de hoeveelheid van verschillende boomsoorten, die variatie en karakter geven. Dit groen heeft vooral betekenis op buurtniveau en heeft betekenis voor de natuur, omdat deze bomen een positief effect hebben op de route voor vleermuizen naar de begraafplaats.

Lange lijnen

Door het bos- en waterrijke groen en het culturele groen, vormen lange lijnen in het gebied ook een kenmerkend type groen in Verdi. Een belangrijke lange lijn in het gebied is het Piet Kranenbergpad/Jachthavenweg: een groene route langs het water maar bovenal dé fietsroute vanuit de binnenstad naar het Amsterdamse Bos. De groene begeleiding van de route – perenbomen en hagen ten noorden van de A10 en populieren langs de Jachthavenweg – is gevarieerd maar biedt mogelijkheden om te verbeteren/versterken met meer diversiteit aan (onder)beplanting. De Amstelveenseweg is de meest monumentale lange lijn in Verdi. Het verkeer bepaalt de identiteit van de weg veel meer dan het groen (platanen). Ook deze lange lijn is van belang op het niveau van de stad, maar dan vooral voor autoverkeer. Kansen voor meer groen liggen hier met name aan de randen zoals op het terrein van pompstation Amstelveenseweg. Het IJsbaanpad loopt over het historische tracé van de 'Zuidelijke Wandelweg'. Dit is geen strakke bomenlaan zoals de andere twee lijnen. Hier bestaat het groen aan de westzijde uit het karakteristieke water gerelateerde groen (zwarte els, canadese populier en meidoorn) maar richting het oosten verliest het die identiteit en

wordt het meer versnipperd zonder sterk karakter (moseiken in verharding). Desalniettemin is het een belangrijke lijn die aansluit op de Fred Roeskestraat, waarbij er een kans ligt deze ook qua type (onder) beplanting meer op elkaar te laten aansluiten.

Boomclusters

Binnen Verdi komen meer dan 30 verschillende bomenfamilies (zie bijlage 3) voor, met nog meer diversiteit aan soorten. De waarde van de bomen zit voor het grootste deel in de ensembles ofwel boomclusters die het gebied een groen karakter geven (zie nummers in figuur 5). Behoud en versterking van het groene karakter van het gebied is het best gebaat door behoud van (bijzondere) boomclusters en versterking door nieuwe aanplant of het vrijstellen van duurzame boomsoorten op markante locaties in de nieuwe plannen.

3.5 Fysieke ondergrond

De fysieke ondergrond heeft invloed op de groeiomstandigheden van beplanting. Maaiveldpeilen (zie bijlage 4), bodemsamenstelling en waterhuishouding bepalen onder andere hoe nat of droog het ergens is en dat is een belangrijke voorwaarde voor planten. In het oosten heeft ophoging van het maaiveld plaatsgevonden en zijn watergangen gedempt, ten behoeve van bebouwing. Hiermee is de samenstelling van de bodem veranderd. Voor Park Schinkeleilanden zijn watergangen gedempt en nieuwe gegraven. In het Jachthavengebied is de bodem nog het meest oorspronkelijk.

Waterhuishouding

Verdi valt onder twee waterschappen. Alles ten noorden van het IJsbaanpad ligt in de Amstellandsboezem (waterschap Amstel Gooi en Vechtstreek) en heeft een peil NAP -0,40 meter (Amsterdams boezempeil). Alles ten zuiden van het IJsbaanpad en ten westen van de Amstelveenseweg maakt onderdeel uit van waterschap Rijnland en heeft een peil van NAP -0,60 meter (zomerpeil NAP -0,61 en winterpeil NAP -0,64), ook De Nieuwe Meer hoort hierbij. De waterpeilen tussen de twee gebieden en waterschappen verschillen ruwweg twintig centimeter van elkaar en worden van elkaar gescheiden door de Schinkelsluis en de verholen waterkeringen in het IJsbaanpad en de Amstelveenseweg.

Maaiveldhoogtes

Binnen Verdi komen uiteenlopende maaiveldhoogtes voor. Zowel de oostkant van Verdi als de noordoostelijke sporteilanden laten een uiteenlopend beeld zien in maaiveldhoogtes, het varieert van NAP +0,80 tot een ophoging voor het Infinity gebouw van NAP +1,75 en NAP +3,00 voor Tripolis. Bovendien is het maaiveld tussen het Burgerweeshuis en Tripolis glooiend vormgegeven, wat een karakteristiek beeld geeft. Ook de bebouwing ten noorden van het IJsbaanpad, ligt op

opgehoogd maaiveld. Binnen Park Schinkeleilanden liggen de voetbalvelden op NAP -0,15 aanmerkelijk lager en dicht bij het grondwater dan het tenniseiland dat op NAP +0,40 ligt. De maaiveldhoogtes van de eilanden van het Jachthavengebied variëren van NAP -0,40 tot -0,20 en dat komt neer op een waterstand van 0,25 tot 0,45 meter beneden het maaiveldniveau, wat betekent dat het grondwater heel dichtbij is.

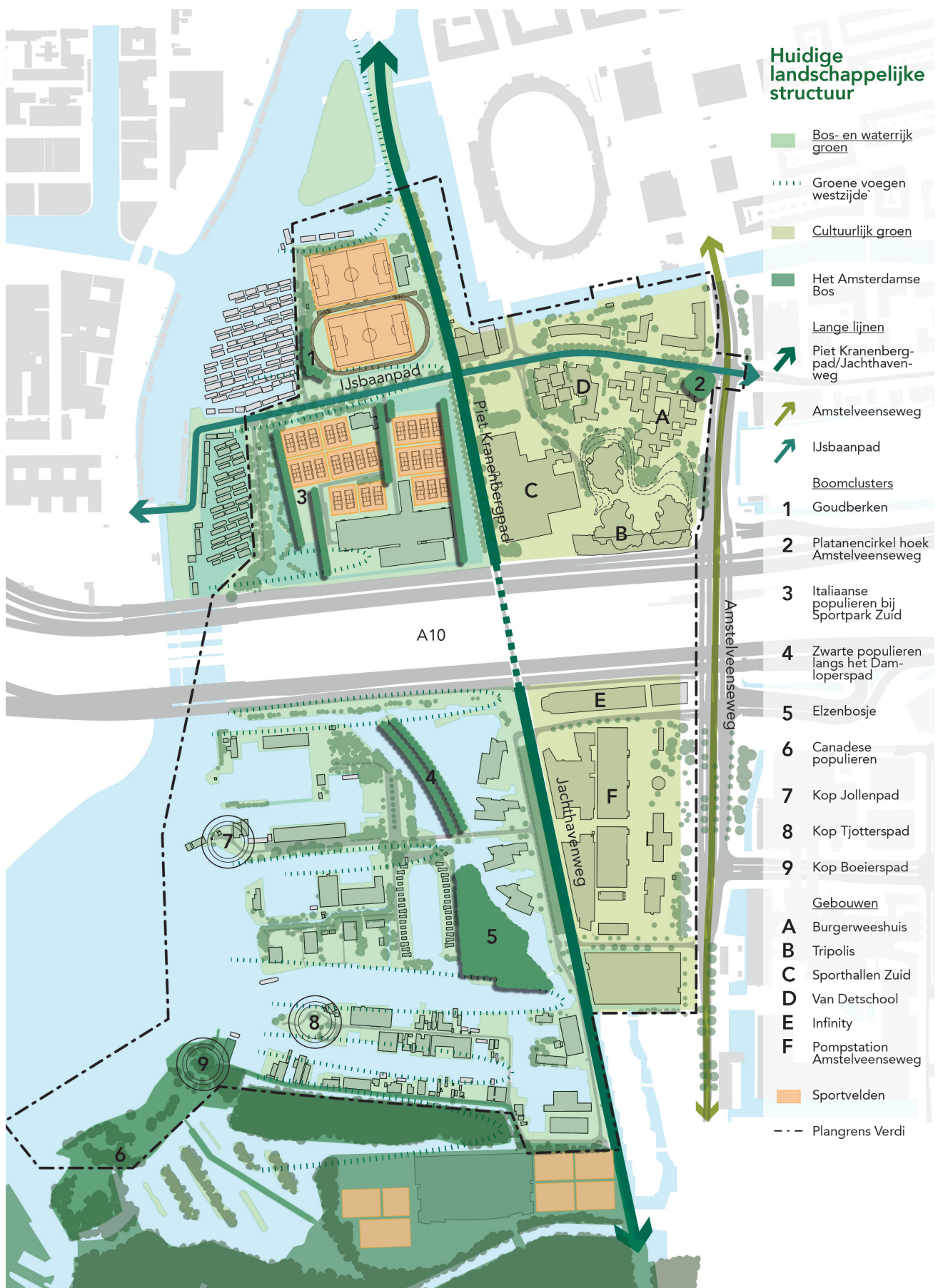
Bodemsamenstelling

In Verdi hebben niet veel verdachte bodemactiviteiten plaatsgevonden. Met een paar uitzonderingen (tanks, bedrijfsactiviteiten, eerder aangetroffen verontreinigingen, zone B van de bodemkwaliteitskaart van de openbare weg, zone 5 van de bodemkwaliteitskaart van Amsterdam) waarvoor geldt dat, als er handelingen in de bodem worden verricht (zoals ontgravingen) er een ontheffing van de onderzoeksplicht verstrekt kan worden op basis van het archiefonderzoek.

Momenteel wordt er in deelplan 2 al nader bodemonderzoek uitgevoerd om te bepalen of in het plangebied saneringsactiviteiten noodzakelijk zijn om de grond milieutechnisch geschikt te maken voor de geplande functies.

Problemen verschillen per kwadrant

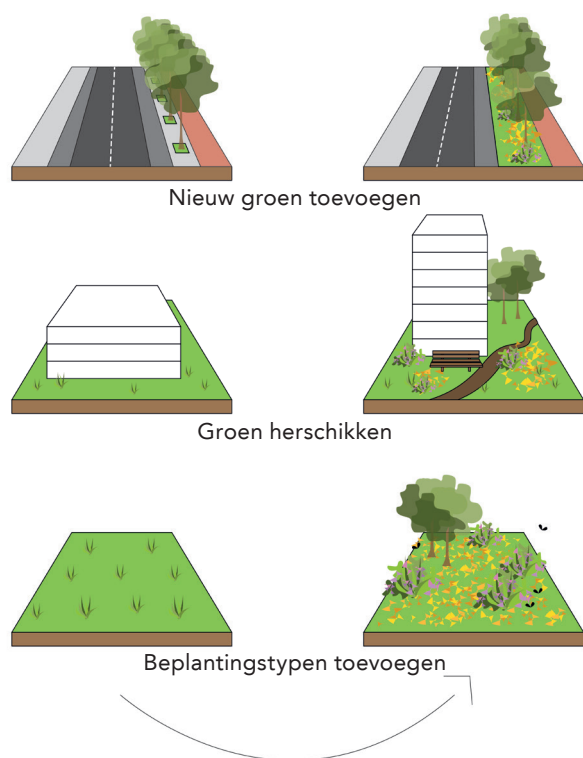
De ondergrond en waterstructuur geven op verschillende plekken andere problemen: wateroverlast in de opgehoogde gebieden en slechte waterkwaliteit in het Jachthavengebied. Een aantal watergangen zijn dichtgeslibd of slecht onderhouden en stromen slecht door. Op deze plekken kan blauwalg voorkomen, net als in de woonbootgebieden met doodlopende waterwegen. Na periode van hevige neerslag worden hier rioolozingen gedaan die een negatieve invloed kunnen hebben op de kwaliteit van het oppervlaktewater. Het voetbaleiland en een aantal kritische locaties in het verstedelijkte gebied (rondom Infinity, de Amstelveenseweg ten zuiden van de A10 en het verharde maaiveld tussen Het Burgerweeshuis en Tripolis) zijn kwetsbaar voor wateroverlast omdat het regenwater op deze plekken niet goed kan infiltreren of weg kan stromen.

Figuur 5. Huidige landschappelijke structuur

4. Visie op vergroenen

Met vergroenen in Verdi wordt bedoeld: bestaand groen verbeteren, nieuw duurzaam groen (met een lange levensduur) toevoegen en het creëren van goede verbindingen/aansluitingen tussen de verschillende typen groen (zie figuur 6). Het verbeterde en nieuwe groen heeft kwaliteit en vergroot de bestaande diversiteit in type beplanting en plekken. Het groen draagt bij aan biodiversiteit, ecologische verbindingen en systemen en de beleving van groen. Vergroenen kan plaats vinden in de openbare ruimte, op (openbaar toegankelijk) privé/erfpachtterrein en op nieuwe- en bestaande gebouwen.

Figuur 6. Vergroenen

Een belangrijk uitgangspunt is dat ondanks de verdichting het totale areaal groen niet mag afnemen. Maar aangezien er in Verdi een verdichtingsopgave ligt, is het lastig om veel éxtra vierkante meters groen toe te voegen. We nemen hierbij het groen dat gerealiseerd wordt op gebouwen niet mee. Dit is altijd een extra, maar rekenen we niet mee ten opzichte van het huidige en nieuwe areaal groen. Wel wordt er in alleen het noordelijk deel al ruim 10.000m² groen opnieuw aangelegd. Hierbij gaat het om nieuw groen, maar ook het verbeteren van bestaand groen. Dit wordt vergroend door het groen in te richten met veel diversiteit in type beplanting en plekken voor mens, plant en dier. Op hoofdlijnen gaat het om het vergroenen van:

- de noord-zuid verbindingen;
- de oost-west verbindingen;
- de bebouwde omgeving;
- koppen van de Nieuwe Meer.

4.1 Vergroenen van de noord-zuid verbindingen

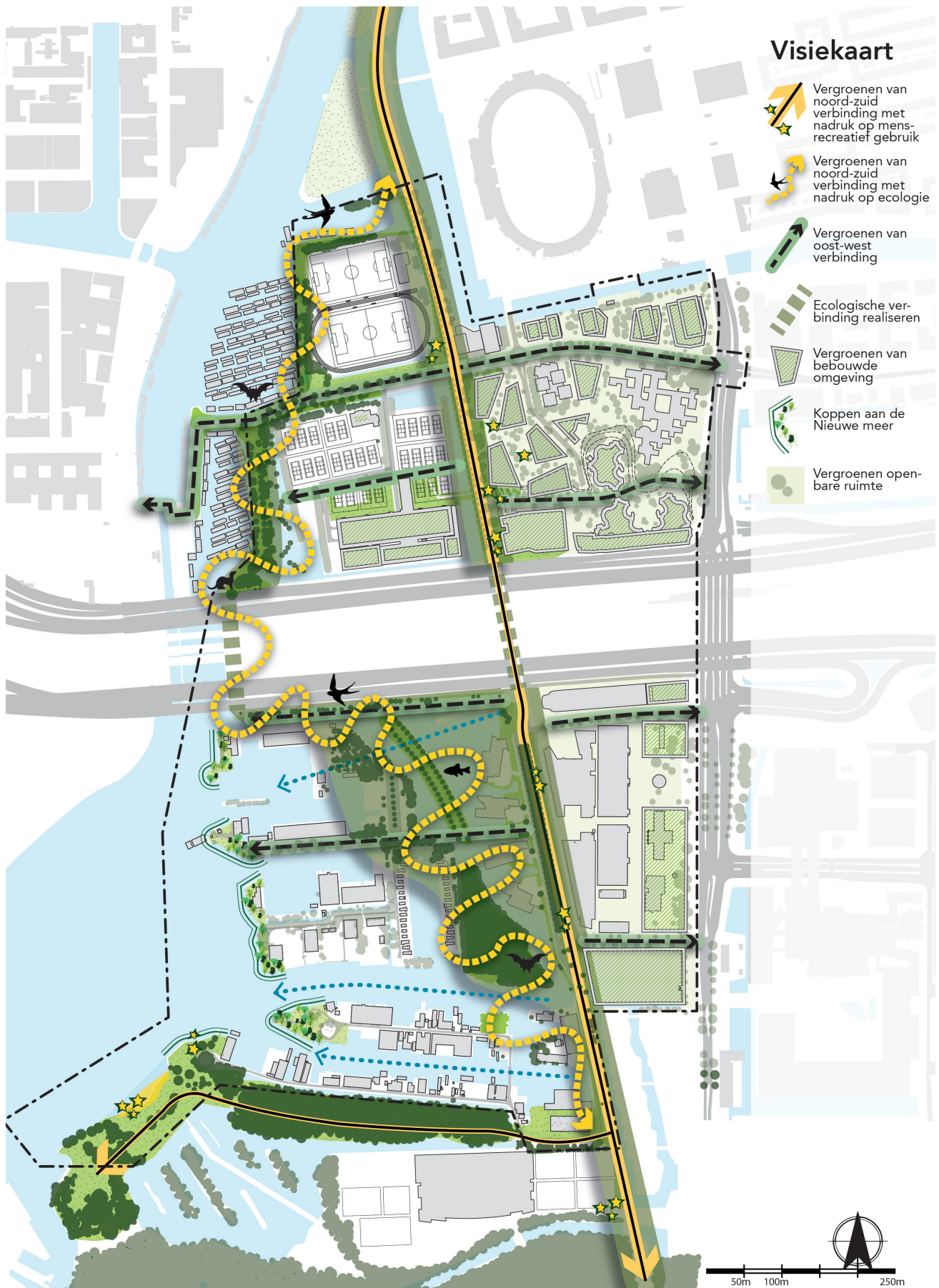
Er lopen twee belangrijke noord-zuid routes door het gebied (zie figuur 7). Een belangrijke keuze is om op de westelijke route de nadruk te leggen op ecologische verbinding en op het Piet Kranenbergpad en Jachthavenweg de nadruk te leggen op recreatieve verbinding. Dit wil niet zeggen dat de westelijke route niet door de mens kan worden gebruikt of dat het Piet Kranenbergpad niet ook als ecologische verbinding dient. Het gaat om waar de nadruk op wordt gelegd.

Het Piet Kranenbergpad / Jachthavenweg is een belangrijke fiets- en wandelroute voor de stad naar het Amsterdamse Bos en vormt de grens tussen stad (oost) en landschap (west). De inrichting van de route sluit aan op de inrichting van de Sportas, die voor herkenbaarheid en eenheid zorgt. De route wordt verder meer ingericht als parkstrook, waarbij het verharde areaal zo veel mogelijk wordt teruggedrongen. Op een aantal plekken verbreedt de parkstrook zich richting de wijk met weelderig en parkachtig groen (vaste planten en diversiteit aan boomsoorten). Het groen wordt ingericht met verblijfsplekken, zoals bankjes en speelplekken, in het groen en aan het water. Ook is de ambitie om binnen Verdi de entree en toegang tot het Amsterdamse Bos te verbeteren. Naast dat het vergroenen van de route van toegevoegde waarde is voor de mens, vergroot het ook de biodiversiteit. De onderdoorgang van de A10 is hierbij een belangrijke schakel voor de lijn als ecologische verbinding.

De westelijke route loopt langs de woonbootgebieden, over het westelijke stuk Jachthavenweg en door het Jachthavengebied. Dit is een belangrijke schakel in de grotere groene- en ecologische structuren van de stad. Natuurvriendelijke oevers, bosplantsoen, heesters, (ruig)gras, riet en boombeplanting met vooral inheemse (waterminnende) soorten zoals Wilg, Els en Berk en de bijzondere dubbele bomenrijen bij de Jachthavenweg en het Damloperspad vormen samen deze structuur. Deze combinatie en overgangen van groen en water heeft een hoge ecologische kwaliteit en dit karakter te versterken. De ambitie is om in samenwerking met de beheerder van het water, Waterschap Rijnland, de waterkwaliteit te verbeteren door het toevoegen van waterbeplanting en het verdiepen en vrijmaken van de kleinere watergangen. Tevens is de ambitie om de groene koppen van het Jollenpad, Tjotterspad en Boeierspad te verbeteren qua ecologie en beleefbaarheid.

4.2 Vergroenen van de oost-west verbindingen

Naast de lange lijnen lopen er een aantal belangrijke oost-west routes door het gebied, welke met name een verkeersfunctie hebben. Waar mogelijk wordt het verharde areaal verminderd en groen toegevoegd. Al het (extra) groen is hier mooi meegenomen. Het IJsbaanpad is de belangrijkste route die doorloopt

Figuur 7. Visiekaart

richting de Schinkel en de Zuidas. Deze route kent verschillende identiteiten. Aan de westzijde kan het IJsbaanpad als groene voeg versterkt worden met het karakteristieke water gerelateerde groen tot aan het Piet Kranenbergpad. Het oostelijke deel kan juist heel anders worden ingericht o.a. met beplanting die meer bij de hoge bebouwingsdichtheid past. Het IJsbaanpad kan zo in zijn geheel als groene route worden versterkt, terwijl het aansluit op de verschillende identiteiten van het oostelijke deel (stad) en het westelijke deel (landschap) met andere types groen en soorten beplanting.

4.3 Vergroenen van de bebouwde omgeving

De oostkant van Verdi bestaat nu met name uit cultureel groen. De visie is om hier het leefklimaat te verbeteren en nieuwe stadsbiotopen te realiseren, met beplantingstypes die nog niet in Verdi voorkomen en die extra waarde toevoegen. Hierbij kan gedacht worden aan de realisatie van groene park- tot tuinachtige omgevingen en de realisatie van een goede overgang tussen het groen van de nieuwe woonwijk met het groen van het Piet Kranenbergpad. Er valt ook veel te winnen met het toevoegen van groen op-, aan- en om gebouwen. Dit kan in de vorm van verticaal groen, langs de gevel, groene (polder) daken en door het groen een rol laten spelen in het bergen/afvoeren/opslaan van water. Op de daken van gebouwen zal altijd een afweging moeten worden gemaakt tussen (verblijfs)groen, energieopwekking en/of waterberging. Het nieuwe Tripolispark is een mooi voorbeeld waarbij al deze elementen zijn verwerkt in het ontwerp van de daken.

4.4 Vergroenen van de koppen van de Nieuwe Meer

De koppen van de Nieuwe Meer zijn onderdeel van de robuuste groenstructuur van Verdi. Vanaf het water vormen de koppen een groene barrière rondom het Jachthavengebied en naar de stad erachter. Vanaf het Jachthavengebied versterken ze de 'groene voegen' die het gebied in komen. De koppen bieden kansen voor (water)recreatie en het verhogen van de biodiversiteit.

Figuur 8. Daklandschap van Tripolispark

Figuur 9. Van binnen (Verdi) naar buiten (Nieuwe Meer)

Figuur 10. Van buiten (Verdi) naar binnen (Nieuwe Meer)

5. Aanpak: Hoe maken we het groen?

De belangrijkste ambitie van vergroenen gaat over (het toevoegen van) kwaliteit. De (ruimtelijke) kwaliteit van groen is allereerst afhankelijk van welke waarde er met het groen wordt gecreëerd. Voegt het iets toe voor de mens, het klimaat of biodiversiteit? Voor de mens: is het groen toegankelijk, bereikbaar en voor iedereen beschikbaar? Ligt het groen op de juiste plek en is er gekozen voor een passende functie op de juiste plek? Prikkelt het de zintuigen door geur, kleur en aanraking? Ervaren we de schoonheid van de natuur en de seizoenen? Voor het klimaat en biodiversiteit: wat draagt een plek bij aan het grotere (eco)systeem in de toekomst, zoals een goed stadsklimaat of biodiversiteit. In het groen ligt een enorme kans voor het opvangen van effecten van klimaatverandering zoals het verminderen van hittestress, het opvangen van CO₂ of bergen van water.

De visiekaart en bijbehorende keuzes op hoofdlijnen zijn gebaseerd op drie thema's: mens, klimaat en biodiversiteit. Deze drie thema's gebruiken de groene ruimte en vormen daarmee belangrijke elementen voor de inrichting van de openbare ruimte. Soms kan het gebruik van het groen goed samen gaan, maar soms moet er ook tussen de thema's gekozen worden. De keuze bij mogelijke tegenstrijdige ruimteclaims of uitgangspunten zullen bij de uitwerking van de verschillende openbare ruimte plannen (zie hoofdstuk 4.4 deelprojecten) tegen elkaar afgezet worden en waar mogelijk in participatie met de buurt worden afgewogen. Hieronder worden per thema de belangrijkste uitgangspunten in kaart gebracht.

5.1 Verbeteren van het gebruik van het groen voor de mens

De mens heeft groen nodig om te verblijven, ontmoeten, sporten, spelen, bewegen en tuinieren etc. Het gaat om rustige en drukke plekken en verbindingen met bijbehorende voorzieningen en aanleidingen.

- *Verbindingen naar het landschap (snel)*

Verdi is de plek waar het landschap en de stad elkaar ontmoeten. Door Verdi loopt het Piet Kranenbergpad/Jachthavenweg (Sportas) naar het Vondelpark en het Amsterdamse Bos, waar je actief en rustig kunt verblijven in het bos en aan het water. De nieuwe fietsbrug over de Schinkel (onderdeel van Zuidasdok) aan de zuidzijde van de A10 zorgt voor een betere oost-west verbinding met heel het gebied ten westen van de Schinkel en een nieuwe fietsbrug over de Amstelveenseweg zou Verdi direct met de Mahlerlaan/Zuidas verbinden.

- *Verbindingen in de buurt (langzaam)*

Ook verbindingen die als hardloopprondjes of ommetjes worden gebruikt zijn van groot belang in het netwerk van de stad. Deze verbindingen zijn alleen voor voetgangers en een enkele fietser en zijn smaller en rustiger ingericht dan de verbindingen

naar het landschap. Hierdoor kunnen ze ook dienen als belangrijke verbindingen ten behoeve van de biodiversiteit.

- *Verblijven*

Het buurtgroen en ook de parkzones zijn groene ruimtes waar men kan verblijven. Het biedt aanleidingen voor spelen, sporten, tuinieren, ontmoeten etc. Het buurtgroen zal voornamelijk door buurtbewoners gebruikt worden, terwijl de parkzones ook voor mensen buiten het gebied aantrekkelijk zijn om te verblijven.

- *Sport*

Een belangrijke karaktereigenschap van Verdi is sport. Hierbij is een verdeling te maken tussen sportvoorzieningen (gebouwd) en sportaanleidingen (in de openbare ruimte). Sportpark de Schinkel, Sportpark Zuid en de Sporthallen Zuid zijn voorbeelden van voorzieningen en worden met elkaar verbonden middels de Sportas. Ze worden door veel mensen (ook buiten Verdi) bezocht en gebruikt. Aanleidingen voor sport zoals (openbare) toestellen, jeu de boules, pingpong of trapveldjes dienen meer een functie voor de buurt.

- *Spelen*

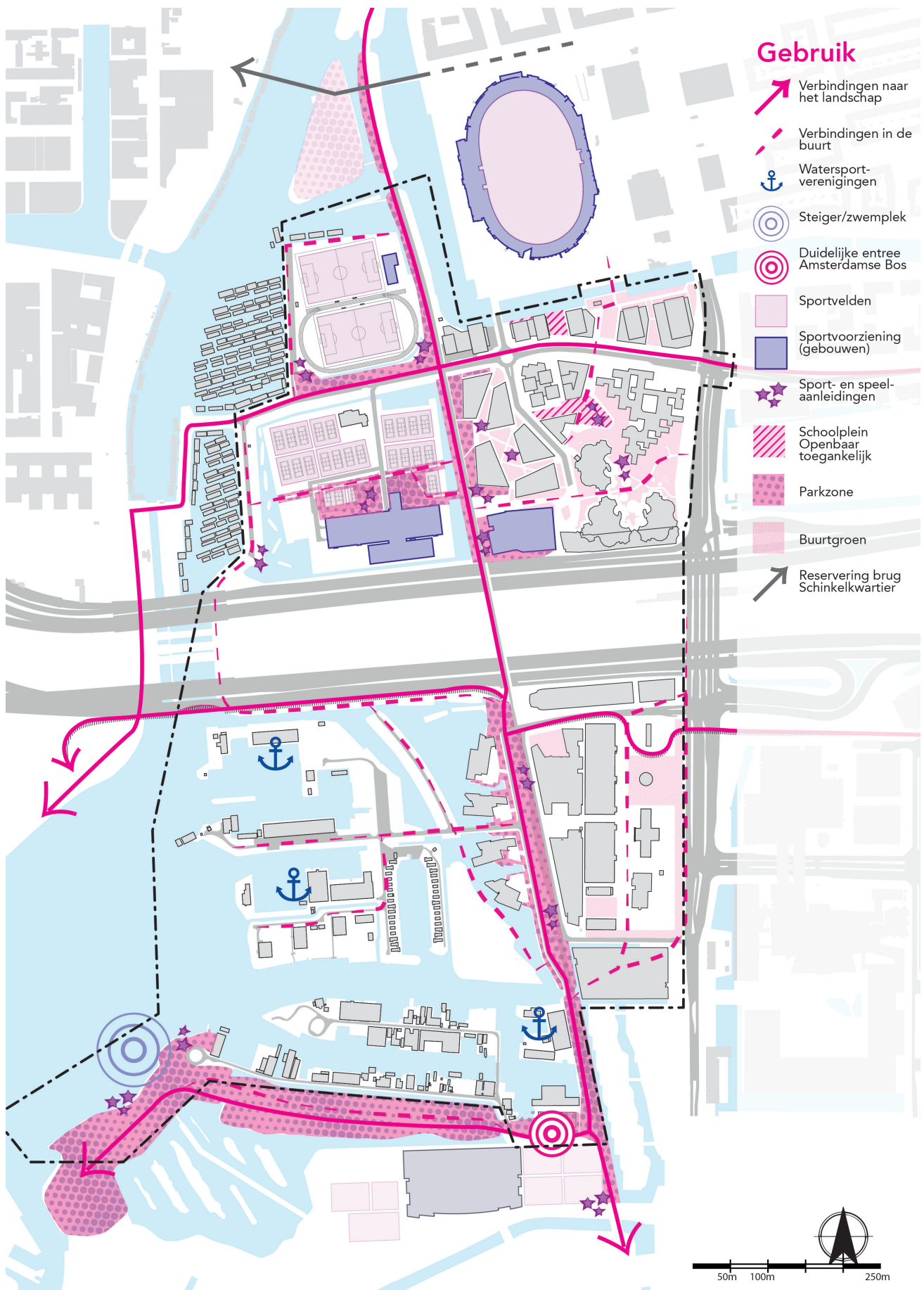
Er zijn verschillende speelplekken voor verschillende doelgroepen gewenst. Dit kunnen openbare speelplekken zijn maar ook schoolpleinen. De schoolpleinen in de buurt worden (deels) openbaar toegankelijk en dragen bij aan de 'speelstructuur' in de wijk.

- *Tuinieren en voedsel*

Aan het Piet Kranenbergpad langs de Museumtramlijn ligt de Groenlijn (recreatie- en nutstuinen). Voor de ontwikkeling van de Sporthallen Zuid en de woonbuurt kunnen deze niet blijven liggen. Onderzocht wordt naar welke plek binnen Verdi de tuinen verplaatst kunnen worden. Daarnaast bestaat vanuit het woonbotengebied de behoefte aan plukbomen.

- *Nautisch karakter*

Het Jachthavengebied aan de Nieuwe Meer heeft een nautisch karakter door de positionering van watersport en waterrecreatie. Dit biedt ook aanleiding voor grootschaliger gebruik van de Nieuwe Meer voor alle Amsterdammers zoals openbare zwemplekken. Het vergroten van de zichtbaarheid en toegankelijkheid van de oevers zijn hierin de sleutel tot succes.

Figuur 11. Themakaart gebruik

5.2 Verbeteren van het groen voor het klimaat

Klimaat is essentieel in de doelstelling van Amsterdam om een duurzame stad te zijn voor nu én voor de generaties na ons. Voor klimaatopgaves zoals brandstof- en elektriciteitsverbruik kijken we vooral naar de gebouwde omgeving. Voor een aantal klimaatopgaves biedt de groene openbare ruimte kansen, denk aan toenemende neerslag en temperatuurstijging (droogte, hittestress). De wateropgave zit in het opvangen, bergen en afvoeren van water. Groen en water zorgen ook voor verkoeling op warme dagen. Hieronder wordt ingegaan op hoe het groen in Verdi specifiek ten behoeve van het klimaat verbeterd kan worden.

- *Waterkwaliteit*

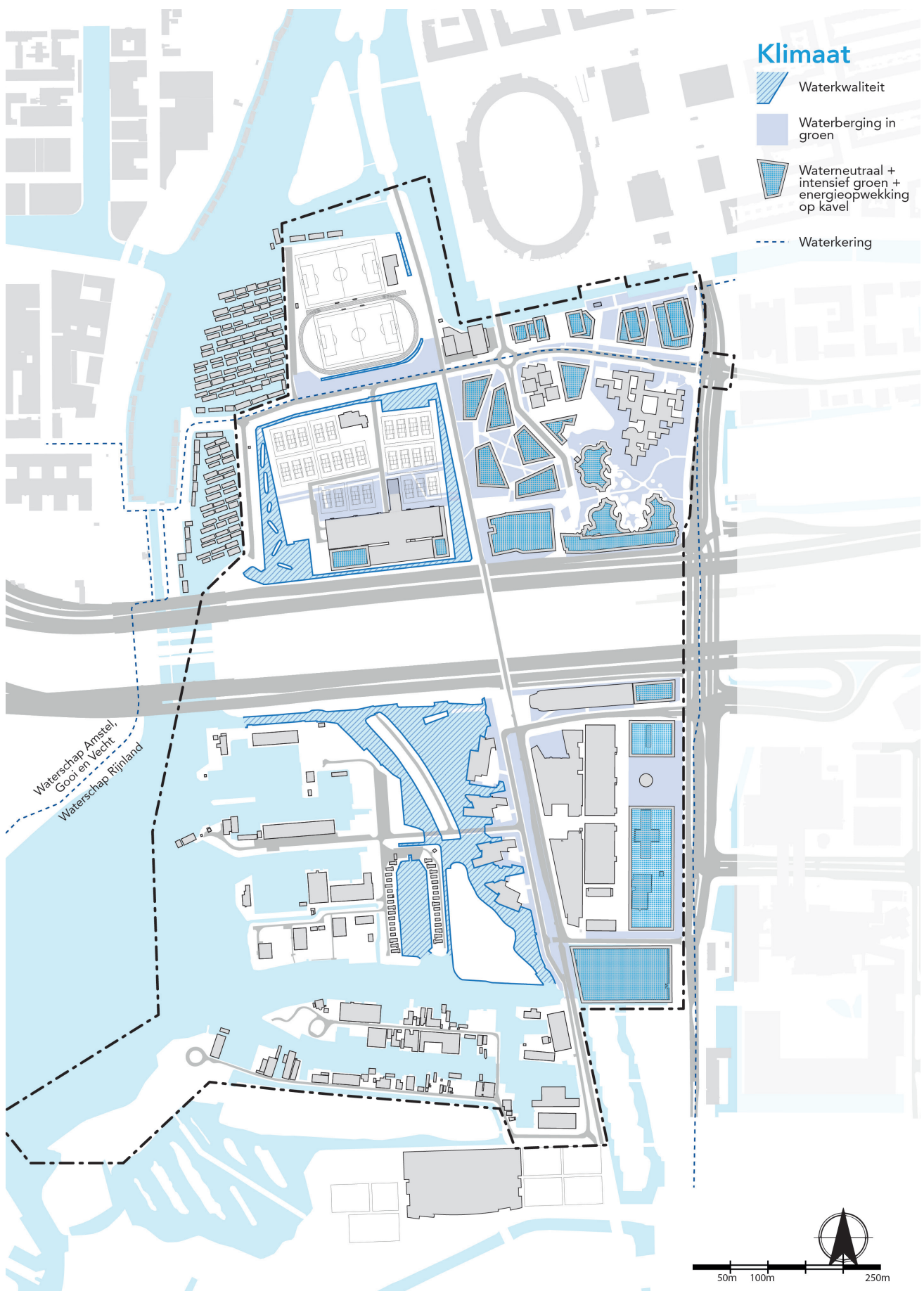
In Verdi is naast groen ook veel water aanwezig. De waterkwaliteit in Verdi kan vergroot worden (met name in het Jachthavengebied, rondom het Elzenbosje en Sportpark Zuid) door het verbeteren en aanleggen van natuurvriendelijke (en toegankelijke) oevers, het verdiepen en het weghalen van opgaande begroeiing langs oevers voor meer bezonning van de kleinere watergangen door het verwijderen van slib en blad. Dit zal in samenwerking met het verantwoordelijke waterschap, Waterschap Rijnland, opgepakt worden.

- *Waterberging*

Binnen het buurtgroen is ruimte voor waterberging. Aangezien het bergen niet altijd noodzakelijk is voor de wateropgave ligt hier een kans om het water gebruiks- of belevingswaarde te geven in de vorm van zichtbare verblijf-, sport- of speelaanleidingen. Dit kan tevens de biodiversiteit vergroten en een verkoelende werking voor de buurt hebben. De kavels die nog bebouwd gaan worden, hebben de eis om waterneutraal te zijn. Dat wil zeggen dat het water dat op de kavel valt, ter plekke moet worden opgevangen, vastgehouden en vertraagd afgevoerd moet worden. Het water kan bijvoorbeeld gebruikt worden voor huishoudelijk gebruik (toilet doorspoelen, wasmachine etc.), de planten te bewateren of als regenwatervijver ten behoeve van biodiversiteit.

- *Hittestress*

Om de hittestress te verminderen worden veel bomen (terug) geplant om koele, schaduwrijke plekken te creëren als afwisseling op (zit)plekken in de zon. Voor kavels die nog bebouwd moeten worden is het uitgangspunt om groen toe te voegen op gebouwen op het hoogste dak niveau, maar ook op het niet bebouwde deel van de begane grond intensief en hoogwaardig groen toe te passen. Dit draagt bij aan verkoeling. Daarnaast is duurzame energieopwekking (met name zonnepanelen) ook van belang om energie neutrale gebouwen te realiseren. Hierbij moet een goed overwogen beslissing per kavel worden genomen welke duurzaamheidsmiddelen worden ingezet.

Figuur 12. Themakaart klimaat

5.3 Verbeteren van het groen voor de biodiversiteit

Biodiversiteit betekent het aantal levensvormen (dier en plant) en de diversiteit in verscheidenheid ervan in een bepaald gebied. Voor veel dieren en planten stijgt de noodzaak zich binnen het stedelijk klimaat te vestigen. Verdi wordt niet voor één specifieke doelsoort ingericht, maar het streven is een goed leefklimaat te maken voor een diversiteit aan plant- en diersoorten. Hierbij wordt natuurlijk wel gekeken naar reeds voorkomende soorten en hoe we deze in het gebied kunnen houden. Hieronder wordt ingegaan op hoe het groen in Verdi specifiek ten behoeve van de biodiversiteit verbeterd kan worden.

- *Groene ecologische verbindingen over land, water en in de lucht*

De onderdoorgangen van de A10 zijn cruciale missende schakels in het ecologische netwerk. Door deze verbindingen in te richten als faunapassages en deel uit te laten maken van een doorgaande groenstructuur kunnen ze van betekenis zijn voor de biodiversiteit (o.a. vissen en vleermuizen). Een andere belangrijke schakel in de Noord-Zuidverbinding is het stuk tussen Watersportvereniging de Schinkel en Amstelpark Tennisclub. Hier ligt een kans om een meer robuuste groenstructuur te maken ten behoeve van de biodiversiteit. Ook zijn er meerdere oost-westverbindingen te vinden én te realiseren naar Zuidas. Door het toevoegen van bomen en opgaand groen, ontstaan vliegroutes voor vogels en vleermuizen. Ook de eekhoorn zal hier waarschijnlijk gebruik van maken.

- *Biodiversiteit in beplanting*

Insecten staan aan de basis van de voedselpyramide; en daarmee waardplanten. Ecologisch beheer en inheemse beplanting zijn hiervoor de basis. Door bijvoorbeeld meer voedselbomen aan te planten zullen er meer kleine knaagdieren voorkomen. Dat is weer goed voor de bunzing, wezel en hermelijn. Door te kiezen voor diversiteit in aanplant en in het beheer wordt de diversiteit in dieren en insecten groter. Daarnaast is behoud van bomen het uitgangspunt. Bij de uitvoering van de plannen wordt samen met boomexperts van de gemeente zorg gedragen dat zo min mogelijk bomen gekapt worden en indien er wel een boom gekapt moet worden, deze op de juiste manier gecompenseerd wordt.

- *Waterkwaliteit*

Een van de belangrijkste maatregelen om de biodiversiteit te vergroten is het benutten van mogelijkheden om de land-water verbinding te verbeteren door de aanleg van natuurvriendelijke oevers. Door het plaatselijk verwijderen van slib en blad verbetert de waterkwaliteit.

- *Ontoegankelijk groen*

Het Elzenbosje is uniek vanwege de spontane natuur

die je hier vindt. Niet zozeer de soorten die hier zitten, maar dat er binnen een stad ruimte is voor 'echte natuur'. Hier mogen bomen omvallen er hoeft geen rekening te worden gehouden met medegebruik, dus er is geen noodzaak voor 'tuinieren of beheer'. Het advies uit de notitie 'Natuur in Verdi' (juli 2019, Tauw) is om het Elzenbosje ontoegankelijk te houden met eventueel een wandelroute eromheen (boardwalk, trekveer) zodat er wel beleving mogelijk is. In het verdere participatietraject voor het gebied wordt het wel of niet toegankelijk maken van het Elzenbosje verder besproken met de omgeving en experts.

- *Eilandjes*

De oevers van de slangeneilandjes zijn beschoeid en daardoor niet toegankelijk. Deze zijn geschikt als rustplaats voor de ringslang, maar er zijn geen geschikte voortplantingsplaatsen aanwezig. Met enkele kleine aanpassingen bieden ze veel kansen om de biodiversiteit te vergroten.

- *Vergroten biodiversiteit in/op/bij gebouwen.*

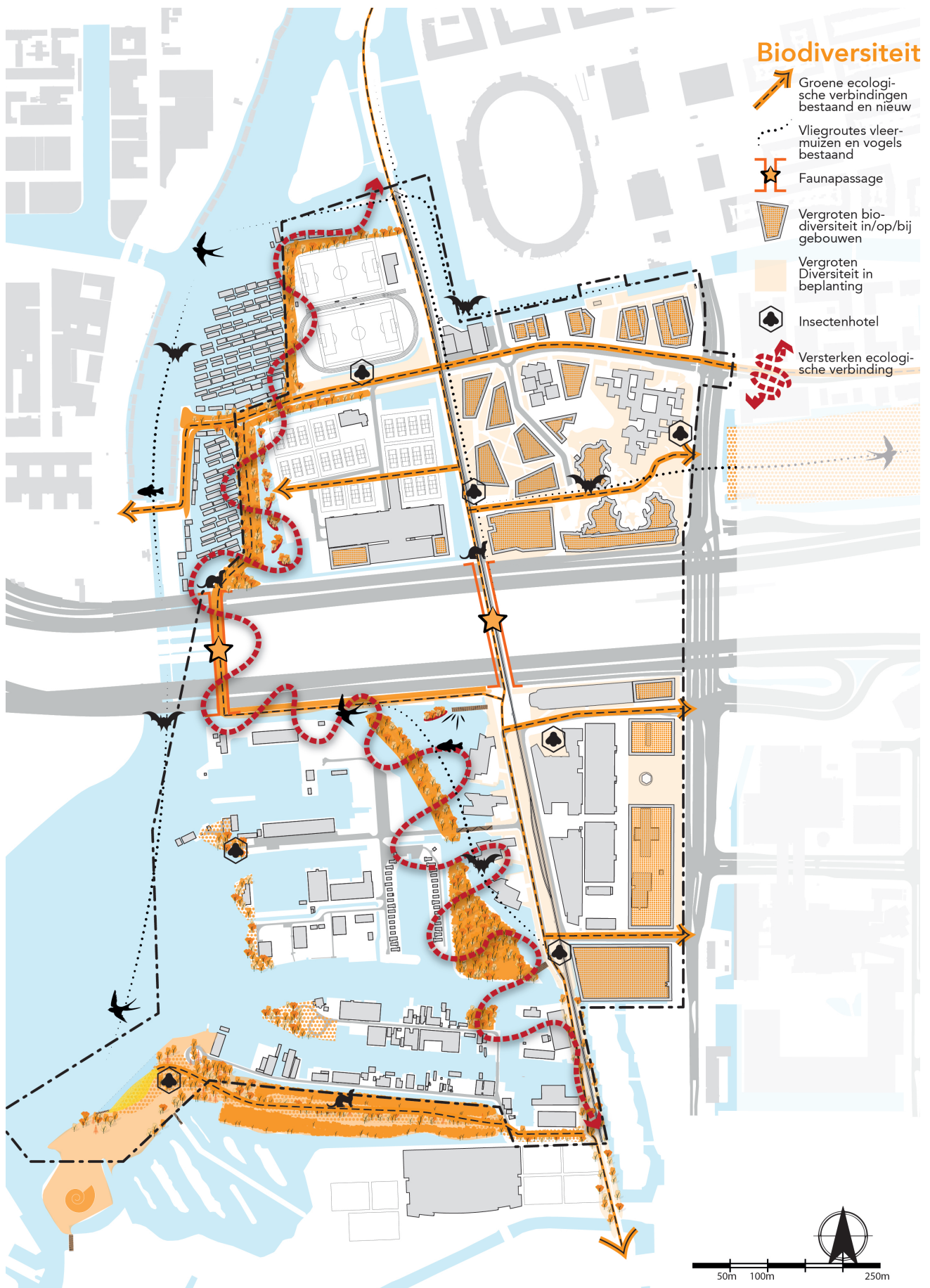
Bij de sloop, renovatie of transformatie van gebouwen wordt rekening gehouden met mogelijk aanwezige verblijfplaatsen van vleermuizen. Voor kavels die nog bebouwd moeten worden is het uitgangspunt om op de gebouwen op dakniveau, maar ook bovenop het niet bebouwde deel van de begane grond intensief en hoogwaardig groen toe te passen. De ontwikkelende partij licht in hun plan toe hoe zij omgaan met natuur inclusief bouwen. Bij het voorlopig en definitief ontwerp van een gebouw moet een groenplan aangeleverd worden waarin tenminste is uitgewerkt op welke wijze, met welk doel en met welke beplanting groen wordt gerealiseerd op de kavel. Dit kan in de vorm van tuinen, binnenterreinen, gevels en/of daken. Niet alleen de flora is van belang maar ook de fauna.

- *Invasieve exoten*

In stedelijke gebieden, zoals Verdi, komen veel planten voor die hun oorsprong buiten Nederland hebben. Exoten kunnen een grote toegevoegde waarde hebben, omdat ze bijvoorbeeld prachtig bloeien of goed tegen het stedelijke milieu bestand zijn. Sommige exoten gedijen hier echter zo goed dat ze zich sterk vermeerderen en inheemse planten wegconcurreren en daarmee natuurlijke habitatten bedreigen (invasieve exoten). De Japanse duizendknoop en de reuzenberenklauw zijn invasieve exoten die zich ten koste van de biodiversiteit stevig uitbreiden. Momenteel wordt onderzoek uitgevoerd naar de beste methode om de Japanse Duizendknoop te bestrijden.

- *Verlichting (in het algemeen)*

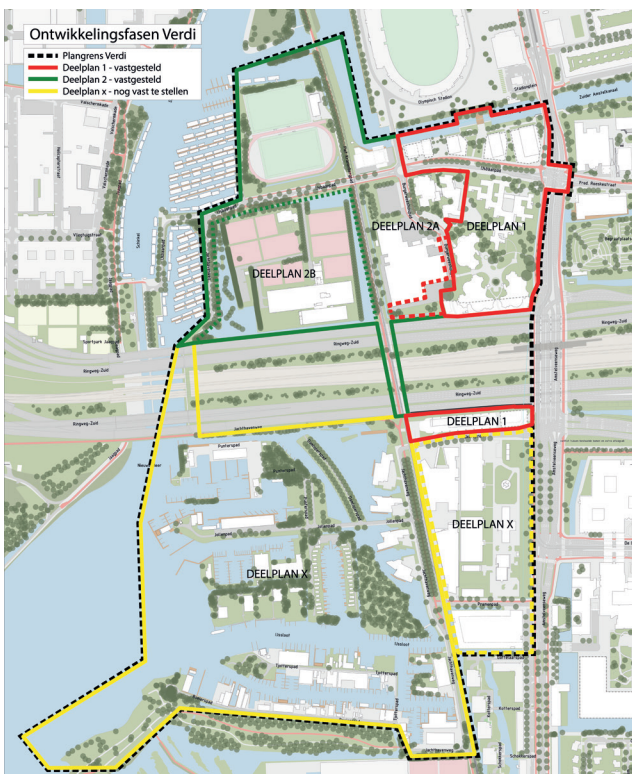
Waar mogelijk geen of adaptieve verlichting toepassen, zodat het donker is als dat kan: gunstig voor het bioritme van veel soorten zoals vleermuizen en grondgebonden soorten (inclusief de mens).

Figuur 13. Themakaart biodiversiteit

5.4 Groenopgaven

Bovenstaande visie en themakaarten zijn de basis voor heel het gebied. Verdi is echter opgedeeld in deelgebieden die zich in verschillende ontwikkelingsfasen (projectbesluit, investerings-besluiten) bevinden. Dit document beschrijft ambities en plannen met betrekking tot groen voor heel Verdi. Deze plannen zijn vervolgens vertaald naar groenopgaven. Dit heeft onder meer tot gevolg dat sommige groenopgaven in Deelplan 1 (rood) en 2 (groen) in meer detail besproken kunnen worden dan delen die nog minder ver in het ontwikkelproces zijn. Deze staan ook al in een planning, terwijl voor de andere delen een aanvulling zal komen in de vorm van een update van dit Groenplan of als onderdeel van het nog op te stellen investeringsbesluit.

Figuur 14. Ontwikkelingsfasen Verdi

Alle groenopgaven in het gebied zijn te verdelen in vier soorten opgaven:

- *Concrete plannen waarbij het gaat om het vergroenen van de bestaande situatie.*

Deze deelprojecten vragen om een herinrichting van de bestaande openbare ruimte. Het gaat hier bijvoorbeeld om een ingreep in beheer, het 'opschonen' van het groen of het toevoegen van beplanting/bomen aan het bestaande groen.

- *Plannen in de (nabije) toekomst waar het gaat om het vergroenen van de nieuwe situatie.*

Dit betreffen deelprojecten die door de ontwikkeling van Verdi om een totale herinrichting van de openbare ruimte vragen.

- *Nader te verkennen plannen.*

Voor het zuidelijk deel van Verdi moeten nog investeringsnota('s) worden opgesteld. Ook deelplan 2b

moet nog verder uitgewerkt worden in samenwerking met de zittende partijen. Er is in deze deelgebieden al wel een aantal deelprojecten te benoemen, maar in de verdere uitwerking zal hier meer precisie in komen.

- *Plannen van externe partijen waarbij het gaat om het vergroenen van eigen terrein.*

Dit betreffen plannen waarbij de gemeente niet de leiding heeft, maar wel in samenwerking met partijen kijkt hoe het maaiveld, de gevels en de daken zo groen mogelijk ingericht kunnen worden aan de hand van de ambities uit het Groenplan.

Concrete plannen waarbij het gaat om het vergroenen van de bestaande situatie

1. IJsbaanpad Oost

Planning: Na 2030

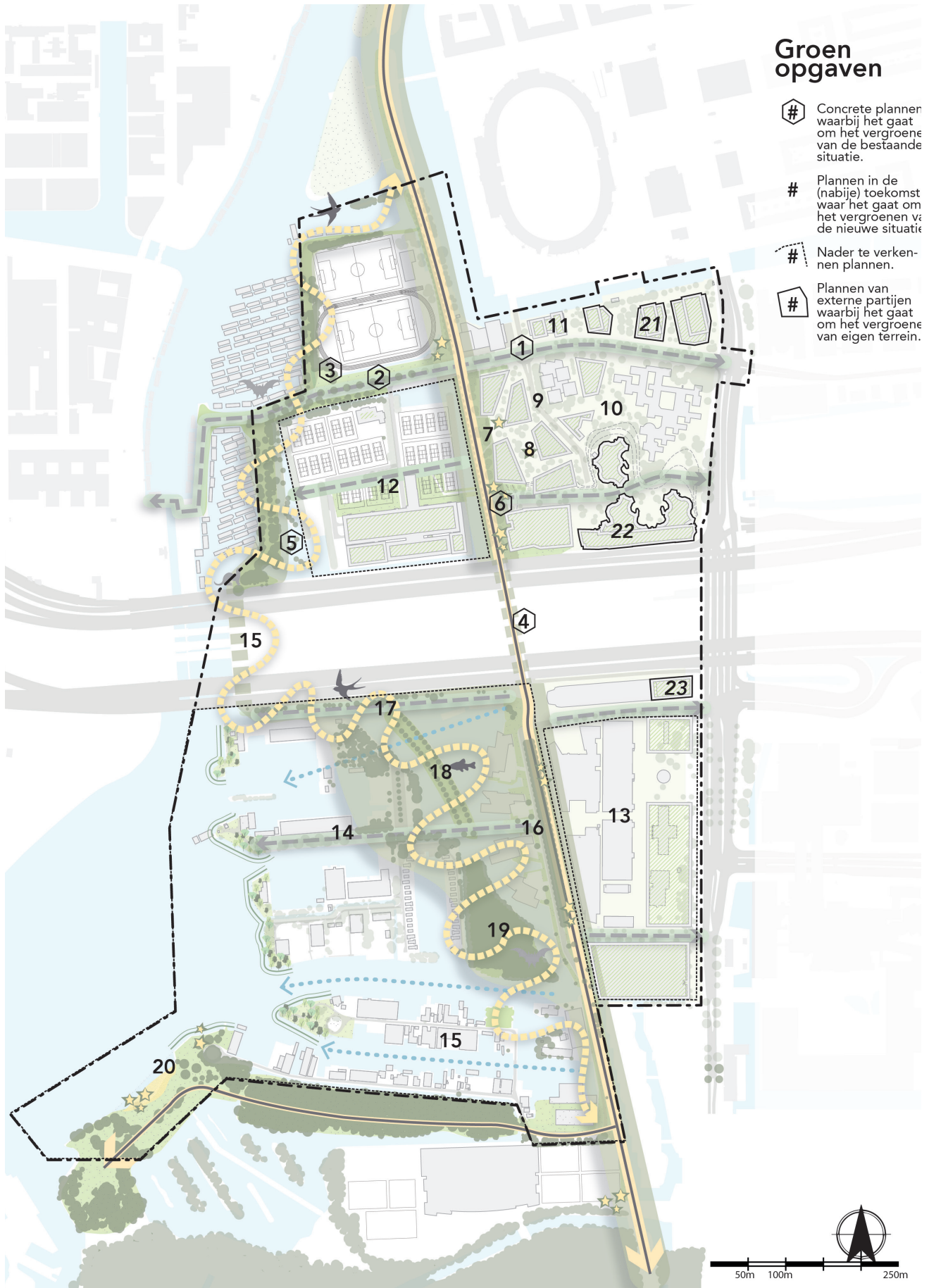
Het IJsbaanpad is onderdeel van een belangrijke oostwest (fiets)verbinding tussen de Amstel en de Schinkel. Daarnaast is het de enige toegangsweg naar het noordelijke deel van Verdi, waarbij de omvang van het (auto)verkeer naar mate je verder richting het westelijk deel gaat, steeds minder wordt. Het profiel kan worden opgedeeld in twee delen: van het kruispunt Amstelveenseweg tot aan het Piet Kranenbergpad (oost) en van het Piet Kranenbergpad tot aan de Jachthavenweg (west).

Er is gekeken naar een zo continu mogelijke aansluiting op de Fred Roeskestraat in de vorm van een brede groenstrook met bomen, heesters en vaste planten. De bestaande bomen zijn van oorsprong niet bedoeld als straatbomen in verharding, wat de groei niet ten gunsten komt. De bomen zijn niet van dusdanige waarde om ze te behouden, dus zullen deze worden gekapt en vervangen door nieuwe bomen van andere soort(en). Aan de zuidzijde van het IJsbaanpad Oost gaat het met name om het aanvullen van de onderbeplanting. Er is een kleinschalige nieuwe inrichting die samenhangt met de nieuwbouw van de van Detschool. Hier kunnen ook nog een paar nieuwe bomen in het groen geplant worden. In het tweede deel vanaf de rotonde tot het Piet Kranenbergpad is ruimte voor een groene middenberm en waarschijnlijk een drietal bomen (waarvoor nog proefsleuven gegraven moeten worden) aan de noordzijde. Deze soorten zullen aansluiten bij de westzijde. Aan de zuidzijde ontstaat een breed trottoir (met beperkte ruimte voor bomen vanwege de hoeveelheid kabels en leidingen). Hier komt een brede groenstrook met vaste planten en heesters.

2. IJsbaanpad West

Planning: 2022

In het westelijk deel van het IJsbaanpad loopt de middenberm nog gedeeltelijk door om een extra veilige en overzichtelijke oversteek te maken voor het kruisende Piet Kranenbergpad. De bomen aan de noordzijde worden gehandhaafd en de bomen aan de zuidzijde van de weg worden herplant, deze zijn reeds gekapt. Ook is hier plek voor onderbeplanting bij de

Groen opgaven

- # Concrete plannen waarbij het gaat om het vergroenen van de bestaande situatie.
- # Plannen in de (nabije) toekomst waar het gaat om het vergroenen van de nieuwe situatie.
- # Nader te verkennen plannen.
- # Plannen van externe partijen waarbij het gaat om het vergroenen van eigen terrein.

Figuur 15. Kaart met groenopgaven

bomen. Ook de Jachthavenweg ten noorden van de A10 (nr. 2 t/m 32) valt hieronder, die volgens Puccini zal worden heringericht.

3. Parkstrook ten zuiden van Arsenal

Planning: 2022

De brede grasstrook ten noorden van het IJsbaanpad wordt met een kleine sloot van sportpark Arsenal gescheiden. Er is weinig diversiteit aan beplanting. Nieuwe bomen zijn hier helaas niet mogelijk door de aanwezigheid van belangrijke kabels en leidingen in de ondergrond. Wat wel mogelijk is, is ander hoogwaardig groen zoals vaste planten en heesters met plekken om te spelen, sporten en verblijven. Dit is mogelijk nadat er zekerheid is over de noodzaak om hier eventueel extra parkeerplaatsen te realiseren.

4. Faunapassage Piet Kranenbergpad

Planning: 2022

Met de nieuwe inrichting van de onderdoorgang van het Piet Kranenbergpad in 2015 is de bestaande faunapassage niet teruggebracht. Door een kleine ingreep kan deze faunapassage hersteld worden bij deze onderdoorgang.

5. Slangeneilandjes

Planning: 2023

Opknappen slangeneilandjes als ecologische eilandjes in het gebied. Deze zijn nu niet goed toegankelijk voor slangen, waarvoor deze eigenlijk bedoeld zijn. Tevens zijn er geen goede voortplantingsplaatsen, die zullen worden aangebracht.

6. Herplaatsen tuinen Groenlijn

Planning: 2023

De tien zuidelijke tuinen van de Groenlijn liggen op de plek waar de nieuwe openbare ruimte voor de nieuwe Sporthallen Zuid en woonwijk voorzien is. Er wordt gezocht naar een nieuwe plek voor de tuinen binnen Verdi.

Plannen in de (nabije) toekomst waarbij het gaat om het vergroenen van de nieuwe situatie

7. Parkstrook langs Piet Kranenbergpad

Planning: Na 2030

Met de komst van de woonwijk transformeert het Piet Kranenbergpad zich van smalle groenverbinding naar brede groene parkstrook met een diversiteit in beplanting en plekken om te spelen, sporten en verblijven. In deze parkstrook speelt de opgave van het herschikken van de tuinen van de Groenlijn en het veilig inpassen van het spoor van de Museumspoorlijn.

8. Binnentuin woonbuurt

Planning: 2029

De binnentuin wordt een groene oase met ruimte voor voedsel-, nest- en schuilgelegenheid voor dieren en plek voor bewoners om te spelen, sporten en verblijven. Een plek om elkaar te ontmoeten, met uitzicht op

de openbare parkzone aan het Piet Kranenbergpad. De binnentuin ligt op 1,25+ NAP, dit is circa 0,65 meter hoger dan het omliggende maaiveld. In de openbare binnentuin ben je als bezoeker te gast. Als basisprincipe geldt dat er langs de bouwblokken altijd een margestrook van één meter en een voetpad van twee meter ligt. Er kruisen drie paden de binnentuin voor een fijne doorloop vanuit verschillende richtingen. De rest van de binnentuin is groen (vaste planten) met een grote speelplek in het midden. Wat betreft bomen dient rekening gehouden te worden met de bezonning van de plek, bijvoorbeeld licht doorlatende soorten.

9. Burgerweeshuispad

Planning: 2029

Bij de herinrichting van het Burgerweeshuispad is er ruimte om bomen te herplanten. Dit zal niet een laanstructuur worden, maar passend in het geheel van gestrooide bomen in het gebied.

10. Schoolplein Van Detschool

Planning: 2030

Het streven is om het grootste deel van het schoolplein in de toekomst openbaar toegankelijk te maken voor de buurt om te spelen. Het schoolplein wordt zo groen mogelijk ingericht. Specifiek voor het halen en brengen van de scholieren van de Van Detschool, wordt gebruik gemaakt van personenbusjes vervoer. Om dit zo veilig mogelijk te laten verlopen, wordt ingezet op een nieuwe rijlus in één richting over het schoolplein. De uitwerking van het schoolplein en het mogelijk dubbelgebruik en opstelplaats voor de busjes, zal in samenwerking met het schoolbestuur en onderwijs worden gedaan.

11. Alles-in-één-school

Planning: 2026

Ook bij de Alles-in-één-school is het streven om het grootste deel van het schoolplein in de toekomst openbaar toegankelijk te maken voor de buurt om te spelen. Het schoolplein wordt zo groen mogelijk ingericht.

Nader te verkennen plannen

12. Sportpark Zuid

Sportpark Zuid, waar het Frans Ottenstadion, het Witte huis en een drietal tennisclubs zijn gevestigd, heeft een kenmerkende bomenstructuur van rijen Italiaanse Populieren. Verder zijn er hoge hagen en hekken rondom de tennisvelden. Hier is nog veel winst te behalen volgens de Hoofdgroenstructuur op de functie als wandelgebied, verbonden met zijn omgeving en toegankelijkheid. De ontwikkeling van het Sportpark Zuid vraagt een uitgebreider traject met de belanghebbende partijen, vandaar dat gekozen is om dit gebied 'Deelplan 2B' in het vervolgtraject verder uit te werken. De ambities uit de projectnota gelden nog steeds:

- Inpassen van kwalitatief groen, mogelijk in de vorm van een nieuw park gekoppeld aan het Piet

- Kranenbergpad;
- Doorwaadbaarheid/openheid: nieuwe voetgangersverbinding die het Pietkranenbergpad met de Jachthavenweg zuid verbindt;
- Mogelijk toevoegen van sport gerelateerd programma gekoppeld aan het Frans Ottenstadion.

13. Maaiveld pompstation Waternet Amstelveenseweg
Bij het ontwerponderzoek naar het terrein van het pompstation Waternet Amstelveenseweg zal worden onderzocht of en hoe de functies op het terrein kunnen worden herschikt zodat er ruimte ontstaat voor woningen, kantoren en voorzieningen. Hierbij zal de ruimte eromheen zo groen mogelijk worden ingericht. Ook ligt hier de ambitie voor het land van een doorgaande langzaam verkeersverbinding, door middel van een brug, in het verlengde van de Gustav Mahlerlaan en het Skûtsjespad die de Zuidas met de Nieuwe Meer verbindt.

14. Jachthavengebied Noord

Het Jachthavengebied heeft een nautisch karakter. In het gebied liggen watersportverenigingen en diverse bedrijvigheid die gebonden zijn aan de watersport en (recreatieve) scheepvaart. Het Jachthavengebied ligt door de bouw van vier kantoorpanden aan de Jachthavenweg grotendeels verscholen waardoor vergezichten over de Nieuwe Meer belemmerd worden. Er ligt hier een kans om de zichtbaarheid van het Jachthavengebied te vergroten en langs de oevers openbare zwemplekken te maken.

15. Jachthavengebied Zuid

Een duidelijke nieuwe entree naar het Amsterdamse Bos maken, met aanzet tot rondje Nieuwe Meer in de vorm van langzaamverkeersverbindingen naar de oever van de Nieuwe Meer. Er ligt hier een kans om de zichtbaarheid van het Jachthavengebied te vergroten en langs de oevers openbare zwemplekken te maken.

16. Jachthavenweg (ten zuiden van de A10)

Een groot deel van de Jachthavenweg bestaat uit verharding. In het ontwerponderzoek naar de Jachthavenweg zal worden onderzocht of er met een herinrichting meer ruimte gemaakt kan worden voor groen. Ten zuiden van het Elzenbosje is een knelpunt qua ruimte voor verkeer, maar ook voor ecologie. Het streven is beide belangen te laten samen komen.

17. Oever/route langs Zuidasdok

Een belangrijke langzaam verkeersverbinding loopt nu langs de oever van het toekomstig Zuidasdok. Met de uitbreiding van de A10 blijft er te weinig ruimte over om een volwaardige route te maken. In het ontwerponderzoek zal worden onderzocht of een verbreding van de oever mogelijk is of dat deze route door het Jachthavengebied heen kan worden getrokken

(wel of niet over Damloperspad). Tevens wordt in samenwerking met de projectorganisatie Zuidasdok onderzocht hoe geluidswanden, keerwanden etc. van Zuidasdok groener ingericht kunnen worden om zo aan te sluiten bij de ambitie om de ecologische verbindingzones te versterken.

18. Damloperspad

Nader onderzoek wordt uitgevoerd naar de invulling van het Damloperspad. Hierbij zal onderzocht worden of het beter bereikbaar gemaakt kan worden of dat het kan dienen als verblijfsplek of alleen voor ecologie.

19. Elzenbosje

Behoud flora en fauna in het Elzenbos, in combinatie met het belang om te kunnen genieten van dit natuurgebied. De meningen zijn verdeeld over de vraag of het Elzenbos gesloten moet blijven of moet worden opengesteld. Hier is nog verder ontwerponderzoek voor nodig.

20. Oever(s) Nieuwe Meer

Behoud Verdi als verborgen parel versus maak Verdi toegankelijk voor iedereen. Een deel van de betrokkenen ziet niets in het toegankelijk maken van het havengebied. Een ander deel vindt dat Verdi wel meer toegankelijk mag worden, zolang de balans tussen rust en drukte goed blijft. Ook zijn er betrokkenen die openstaan voor het toevoegen van voorzieningen: recreatieplekken aan het water, strandtentjes waar je (betaalbaar) kunt eten en drinken. Er is vrees voor meer hinder en zwerfvuil. Daarvoor moeten de benodigde voorzieningen getroffen worden.

Plannen van externe partijen waarbij het gaat om het vergroenen van eigen terrein

In Verdi vindt op diverse kavels (her)ontwikkeling plaats. Bij deze kavels zijn voornamelijk externe partijen de ontwikkelende partij. Bij de (her)ontwikkeling van hun kavels worden diverse eisen en regels mee gegeven ten behoeve van groen. Hierbij kan gedacht worden aan natuurinclusief bouwen, duurzaamheidseisen, eisen voor wat betreft de invulling van het maaiveld maar ook de daken. Per kavel gaat het om maatwerk waar specifiek de nadruk op komt te liggen. Voorliggend Groenplan van Verdi biedt de leidraad voor de ontwikkelende partijen voor het vergroenen van hun kavels. In de afsprakenbrieven, toetsingskaders, bouwveloppen, bestemmingsplan, etc. worden de concrete eisen en regels voor wat betreft het groen voor die kavel vastgelegd. Hieronder wordt ingegaan op de plannen van externe partijen waarbij het gaat om het vergroenen van een kavel.

Specifiek voor kavels en gebouwen geldt de eis om intensief en hoogwaardig groen toe te passen. Dit betekent dat het groen aan de volgende eisen moet voldoen;

- Groen- en Natuurinclusief bouwen integraal toegepast binnen elke ontwerp-opgave;
- Grote diversiteit in typen groen (bomen, heesters, vaste planten, inheemse kruiden, waterplanten, etc.);
- Optimale functionaliteit van groen (klimaatbestendig, beeldkwaliteit, ecologie, leefbaarheid, etc.);
- Duurzaamheid van groen (extensief beheer, toekomstbestendig en plantmateriaal van duurzame en lokale herkomst);
- Onderdeel uitmakend van grotere groene structuren en netwerken binnen de Zuidas en omgeving.

21. Noordzone IJsbaanpad

Voor Noordzone IJsbaanpad zal de gemeente aan de uitvoerende partij meegeven om de ruimte (deels) openbaar toegankelijk te maken door middel van een aantal belangrijke routes zoals de nieuwe brug over de stadiongracht en de oostwest verbinding met de Amstelveenseweg langs het water.

22. Maaiveld Tripolis

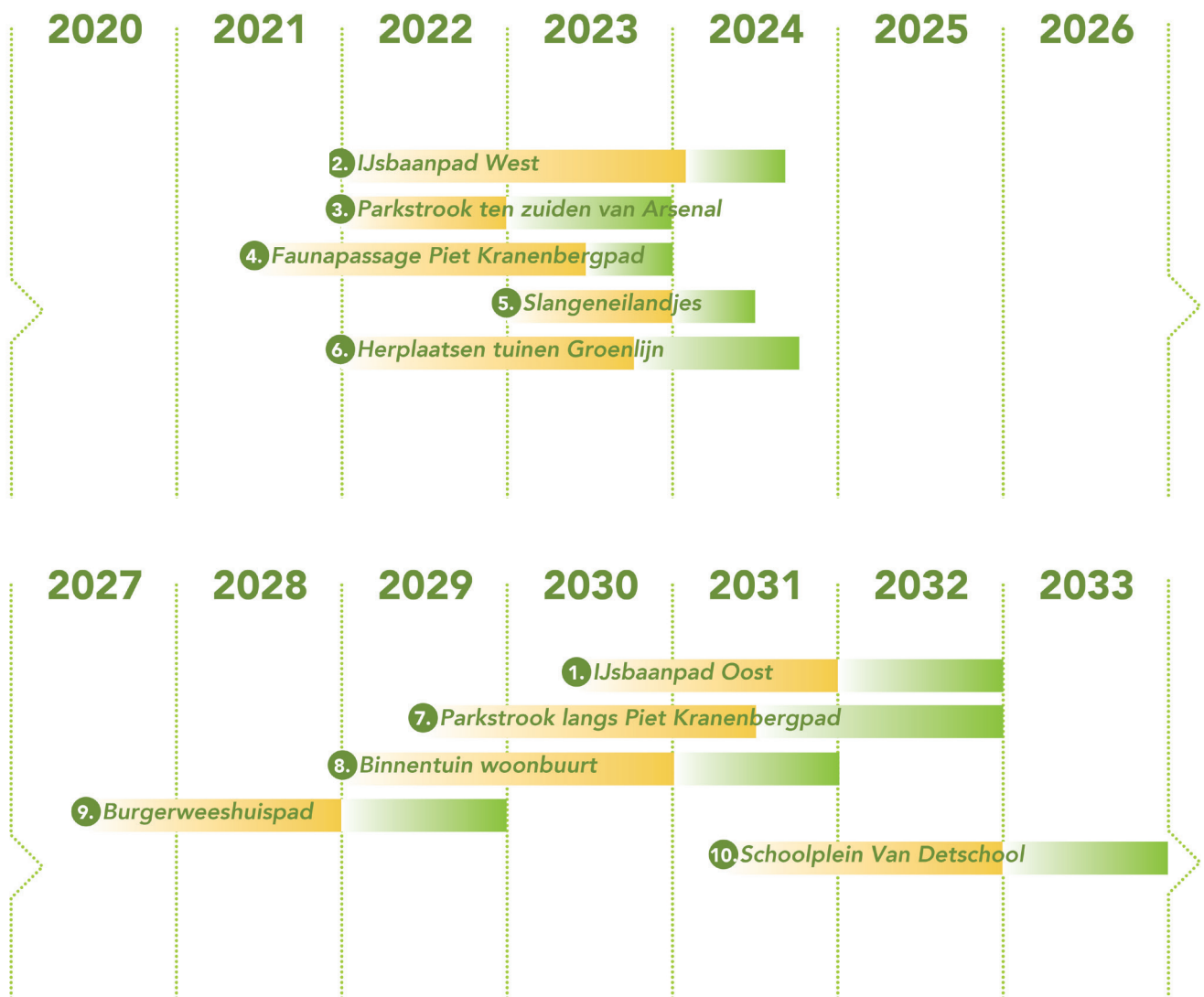
Net als voor Noordzone IJsbaanpad geldt dat de gemeente alleen uitgangspunten kan meegeven aan de partij voor het te ontwikkelen groen. Voor het maaiveld rondom Tripolis is overeengekomen het groen openbaar toegankelijk te maken met een belangrijke langzaam verkeersverbinding van de Amstelveenseweg naar Sporthallen Zuid.

Ook komen er verschillende plekken met aanleiding voor verblijf, spelen en sporten in het groen. Tevens wordt het dak vergroend en beter toegankelijk.

23. Infinity maaiveld

Met de realisatie van een gebouw op het plot naast Infinity zal ook opnieuw worden gekeken naar de inrichting van het maaiveld rondom.

5.5 Planning Uit te voeren projecten

Start onderzoek- en ontwerpfase

Start uitvoering

N.B. Deze planning is onder voorbehoud en hier kunnen geen rechten aan ontleend worden.

6. Vervolg

6.1 Uitvoering

Nadat het ontwerpproces is afgerond kan de uitvoering plaatsvinden. De verschillende projecten worden tijdens de uitvoering begeleid door een projectleider en groenaannemer. De projectleider ziet erop toe dat planten zorgvuldig gekeurd worden en dat tijdens de uitvoering een toezichthouder aanwezig is, die ervoor zorgt dat het groen netjes wordt aangeplant. Eventuele wijzigingen worden met de ontwerper besproken, zodat het gewenste eindbeeld nagestreeft wordt.

Tijdens de uitvoering van de verschillende projecten zijn er eisen waaraan voldaan moet worden. Zo worden bijvoorbeeld bomen in de buurt van bouwprojecten en bouwwegen ingepakt, zodat deze niet beschadigen. Verder is het belangrijk dat voor de verschillende soorten bomen, heesters, grassen, vaste planten, e.d. een juiste opbouw van de groeiplaats wordt gehanteerd. Een voorbeeld hiervan is, dat je bomen het beste in volle grond kunt zetten, i.p.v. in de verharding.

De ontwerper en de uitvoerder gebruiken als leidraad het Handboek Groen van de Puccini methode. Hierin worden verschijningsvorm, randvoorwaarden, sortimentstoepassing en aanleg beschreven. De eisen zijn opgenomen in hoofdstuk 4 t/m 9 van het handboek. Zodra de uitvoering klaar is, wordt het gebied overgedragen aan de gebiedsbeheerder.

6.2 Beheer

De kwaliteit van de openbare ruimte maar ook de beleving ervan is direct afhankelijk van goed ontwerp en goed beheer. Dit is met name voor groen belangrijk omdat groen (in meer of mindere mate) kwetsbaar is en een lange doorgroeitijd kent. Bij vaste planten en grassen is het eindbeeld na enkele jaren bereikt, maar bij bomen duurt dit circa 20 jaar. Om het gewenste eindbeeld te bereiken én vast te houden, zal het groen goed begeleid en beheerd moeten worden. Om deze reden wordt er bij de Zuidas beheerbewust ontworpen. Dat betekent dat de gebiedsbeheerder meedenkt in het ontwerpproces en er afspraken gemaakt worden over toekomstig beheer. Specifiek voor groen worden ook eisen meegegeven. Deze zijn opgenomen in 'Beheereisen Groen in de Openbare Ruimte' en bevat tal van eisen voor het ontwerpen en plaatsen van groen. De uitstraling en kwaliteit van groen is mede afhankelijk van de beschikbare budgetten voor beheer.

Tevens is de standaard afspraak dat de aannemer die het groen in de openbare ruimte gerealiseerd heeft, na de oplevering nog 3 jaar verantwoordelijk is voor het beheer van het groen. Zo wordt de blijvende kwaliteit van het aangelegde groen beter geborgd. Na die 3 jaar worden de projecten onderhouden door de beheerders van Amsterdam: Verkeer & Openbare Ruimte (V&OR) en Stadswerken (SW). Omdat zij vroegtijdig betrokken

zijn bij de projecten, verloopt de overdracht van project naar beheer soepeler en kunnen projecten efficiënter en algeheel beter onderhouden en beheerd worden.

Naast de nog te ontwerpen openbare ruimte is er ook groen dat behouden wordt. Ook voor het bestaande groen is het belangrijk om te zorgen dat het beheer op orde is (of komt).

Een klein deel van Verdi, de kop van het Boeierspad, ligt in het beheergebied van het Amsterdamse Bos. Ook deze beheerorganisatie wordt bij de planvorming betrokken zodat het beheer soepeler en efficiënter aan hen overgedragen kan worden. Voor wat betreft de wateropgaven zoals het verbeteren van de waterkwaliteit maar ook dagelijks beheer, vindt afstemming plaats met Waterschap Rijnland en Waterschap Amstel, Gooi- en Vechtstreek.

Aan de hand van het Groenplan voor Verdi zullen in ieder geval de volgende thema's doorgesproken worden met beheer:

- Beheer bestaande groen;
- Beheer nieuwe beplanting/bomen;
- Beheer in relatie tot biodiversiteit;
- Nazorg groenprojecten;
- Balans natuurlijk beheer en aanharken;
- Balans rust en drukte;
- Tegengaan van overlast voor de omgeving (afval, toiletteren).

6.3 Participatie

De afgelopen jaren zijn al veel belanghebbenden bij de ontwikkeling van Verdi betrokken; ook op het gebied van groen. Onze inschatting bij het opstellen van het Groenplan was dat er genoeg informatie bij de buurt is opgehaald om een eerste voorstel voor vergroening te doen. Bovendien was de verwachting dat de omgeving behoefte had aan een volgende stap in groenplannen; zo gaven de betrokkenen eerder al aan te willen weten wat vergroening concreet inhoudt en wat dit zowel kwalitatief als kwantitatief betekent. Op basis van expertise, onderzoeken én opgehaalde belangen, wensen en ideeën uit participatie van de afgelopen jaren is het Groenplan voor Verdi opgesteld. In dit Groenplan worden voorstellen gedaan voor vergroening en worden gebieden aangewezen die door middel van een apart participatietraject verder worden uitgewerkt en ontworpen.

Om de plannen voor het vergroenen van Verdi zo optimaal mogelijk te maken en te laten aansluiten op de behoeften en belangen van de omgeving, zal de omgeving bij de planvorming betrokken worden. Deze participatie bestaat uit twee stappen:

1. Participatie Groenplan

Bij stap 1 is de omgeving gevraagd een reactie te geven op de voorstellen van het Groenplan, hiervoor is een groene wandeling georganiseerd waar circa 45 belangstellenden aan hebben deelgenomen. Tijdens de wandeling werd het concept Groenplan Verdi toegelicht en konden vragen gesteld worden aan de ontwerpers en groenexperts van de Gemeente Amsterdam. Tevens hebben veel deelnemers het feedbackformulier over het concept Groenplan ingevuld. Hieruit kwam naar voren dat 94% van de deelnemers vindt dat het Concept Groenplan Verdi duidelijk uitlegt wat wordt bedoeld met vergroenen. Bijna de helft van de deelnemers (47%) gaf aan tevreden te zijn met de inhoud van het Groenplan. De op één na grootste groep was neutraal. Door 11% van de deelnemers werd aangegeven dat het Groenplan niet altijd even goed te begrijpen was. Ook kregen we terug dat het document veel stedenbouwkundig jargon bevatte. Het streven is dat het Groenplan goed leesbaar is voor iedereen. In dit definitieve Groenplan is geprobeerd de leesbaarheid te verbeteren.

Andere wijzigingen die naar aanleiding van de feedback van de omgeving in het definitieve Groenplan zijn verwerkt zijn meer aandacht voor beheer, diversiteit in type beplanting en de ondergrond. Over een aantal plekken in het gebied werden al specifieke suggesties gedaan voor de vergroening. In een later stadium, tijdens de verdere uitwerking (ontwerpproces of verdere planvorming) van deze delen van Verdi, zullen we de buurt hierbij betrekken.

2. Participatie specifieke plekken

In het groenplan zijn specifieke plekken opgenomen welke in stap 2 door middel van participatie verder worden ontworpen en uitgewerkt. Voor deze specifieke plekken worden t.z.t. aparte participatiemomenten georganiseerd. Het gaat hierbij onder andere om: IJsbaanpad West/Jachthavenweg Noord en Parkstrook Arsenal. Voor de Zuidkant van Verdi wordt in de toekomst ook een participatietraject georganiseerd ten behoeve van de Investeringsnota('s) die daar voor worden opgesteld. Vervolgens zullen ook daar bij de uitwerking van diverse groene deelprojecten de omgeving betrokken worden.

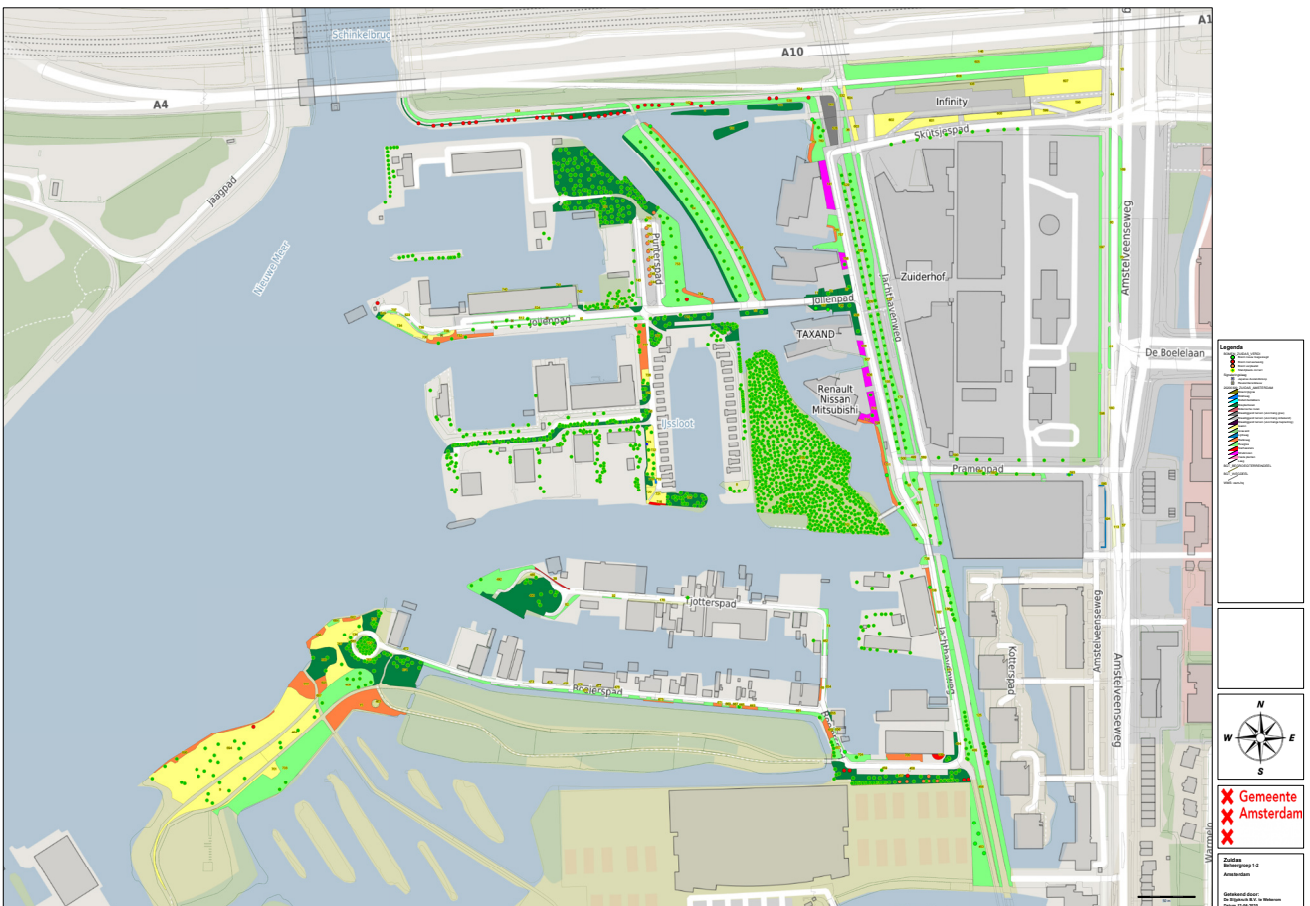
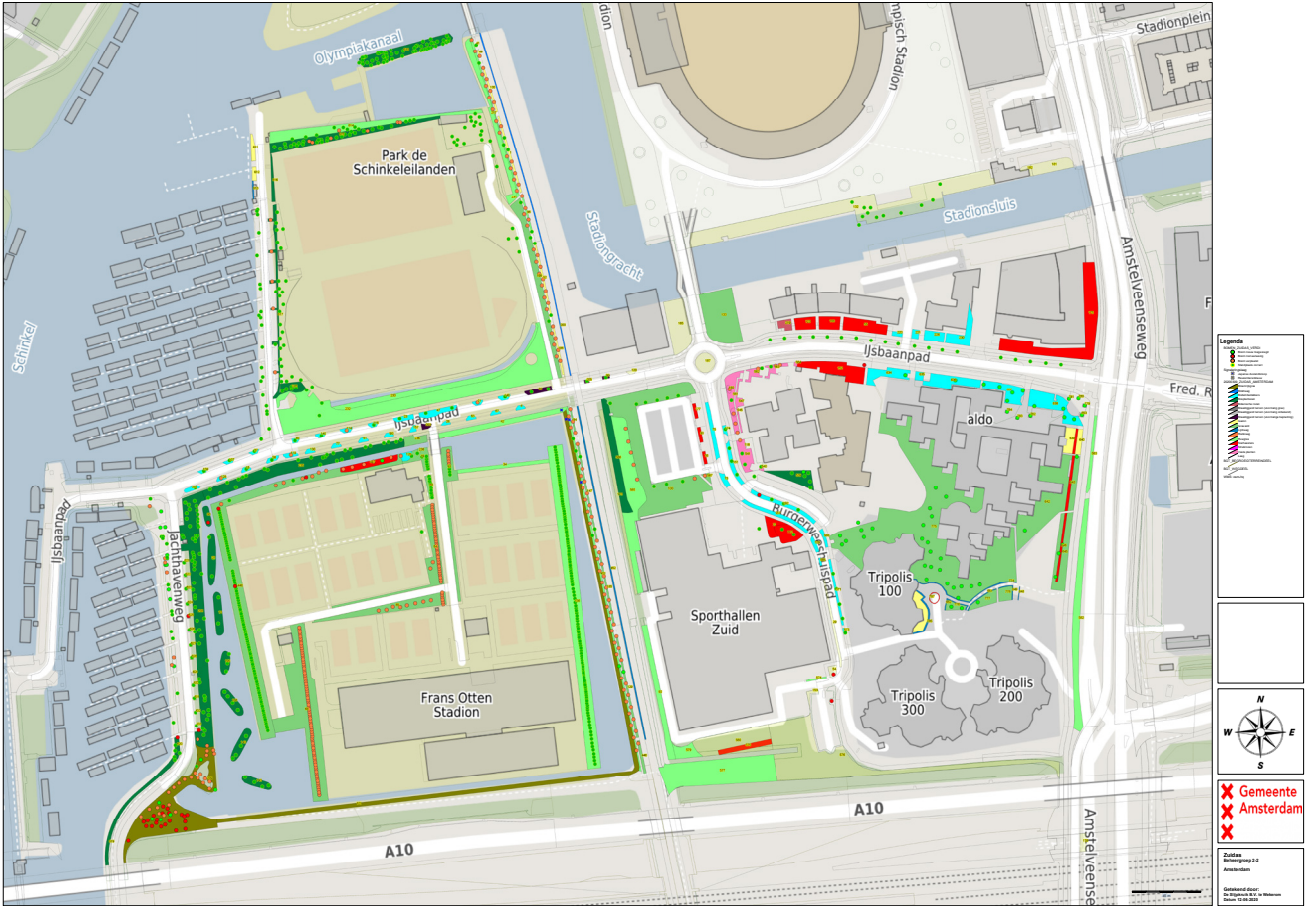
Figuur 16. Impressie van de groene wandeling

7. Bijlagen

1. Huidige groenstructuur op basis van beleid.

2. Inmeting beplantingsvakken Verdi

3. Huidige boomsorten in het gebied (families)

